

บทที่ 3

ดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

มอญเป็นชาติหนึ่งที่มีความเจริญทางดนตรีศิลปวัฒนธรรม และอารยธรรมมาแต่อดีต ชนชาติมอญถูกพม่ารุกรานหลายครั้งจนในที่สุดต้องสูญเสียเอกราชแก่พม่า ดินแดนที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยถูกพม่าครอบครอง ด้วยเหตุนี้ทำให้ชาวมอญต้องอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย

ชาวมอญที่อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ยังคงสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีทั้งเพื่อความบันเทิงในชีวิตประจำวัน และในบางครั้งก็แสดงถวายแด่พระเจ้าแผ่นดินของไทย ในพระราชพิธีที่สำคัญ เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่เวทีกุณ ที่ได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ดังมีหลักฐานปรากฏตามหมายรับสั่งในงานฉลองพระแก้วมรกต ในสมัยกรุงธนบุรีว่า

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิณพาทย์ไทย พิณพาทย์รามัญและมโหรีไทย มโหรีแขก ฝรั่งเศส มโหรีจีน ฉวน เขมร ผลัดเปลี่ยนกันสมโภช 2 เดือนกับ 12 วัน พระราชทานเบี้ยเลี้ยงผู้ที่มาเล่นนั้น....พระยารามัญวงศัมโหรีมอญคนเพลงชาย 2 หญิง 4 พิณพาทย์ 9....หมื่นเสนาะภูบาล....พิณพาทย์ไทย 5 รามัญ 5 ลาว 15.... (จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวง นรินทรเทวี และพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2526:155)

เนื่องจากมอญอพยพมาอยู่ในประเทศไทยนานแล้ว วัฒนธรรมบางอย่างได้สูญหายไป บางอย่างยังหลงเหลืออยู่ หรือรับเอาวัฒนธรรมของประเทศไทยเข้ามาผสมผสานเช่น วงปีพาทย์มอญ เป็นการนำเครื่องดนตรีไทยมาผสมกับเครื่องดนตรีมอญ

ไทยรับเอาดนตรีมอญทั้งเครื่องดนตรี ทำนองเพลง สำเนียง และจังหวะหน้าทับของมอญมาบรรเลงกันอย่างแพร่หลาย วงปีพาทย์มอญมีบทบาทสำคัญและเป็นที่ยอมรับในสังคมดนตรีไทย มีการคิดประดิษฐ์เพลงและเรียบเรียงเพลงสำเนียงมอญขึ้น เป็นที่ยอมรับนำไปบรรเลงในหมู่คณะดนตรีตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ปีพาทย์มอญได้กลายเป็นรูปแบบหนึ่งของวงปีพาทย์ของสังคมดนตรีไทยและเข้ามาผสมผสานจนมีบทบาทอย่างยิ่งในดนตรีไทย เช่น เพลงสำเนียงมอญต่างๆ

เครื่องดนตรีในวงปีพาทย์มอญที่ปรากฏแต่เดิมนั้น ประกอบด้วย เนหรือปี (ปี่มอญ) ปาดหรือปาด (ฆ้องมอญ) เป็งมั่ง (เป็งมางคอก) ตะเบิ่น (ตะโพนมอญ) ซึ่งเครื่องดนตรีเหล่านี้จัดเป็นประเภทเครื่องดี ภายหลังมีการนำระนาดเอก (มอญเรียกปาดเช่นกัน)

เหมือนของไทยเข้าไปประสมด้วยวงดนตรีชนิดนี้มอญเรียกว่า “วงปาดหรือปาด” ส่วนไทยเรียกว่า วงปี่พาทย์มอญ (พิศาล บุญผูก, 2537) เครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์มอญ ประกอบด้วย เนหรือปี่ (ปี่มอญ), ปาด (ฆ้องมอญ), ตะเปิ่น(ตะโพนมอญ), (เปิงมางคอก)

เนหรือปี่ (ปี่มอญ) มีลักษณะเป็น 2 ท่อนเหมือนปี่ชวา แต่มีขนาดใหญ่และยาวกว่า กล่าวคือ ท่อน “เลาปี่” ทำด้วยไม้จริงกลึงกลมเรียวยาวประมาณ 50 เซนติเมตร ด้านบนเจาะรูเรียงนิ้ว 7 รู กับรูนิ้วค้ำ 1 รู ด้วยท่อนส่วน “ลำโพง” ยาวประมาณ 23 เซนติเมตร ทำด้วยทองเหลือง หรือโลหะอย่างอื่น ช่องปากลำโพงกว้าง 10 เซนติเมตร วัดโดยรอบศูนย์กลางราว 22 เซนติเมตร กำพวดของปี่ยาวประมาณ 8-9 เซนติเมตร และใหญ่กว่ากำพวดปี่ชวาเล็กน้อย มีแผ่นกระบังลมสำหรับริมฝีปากผู้เป่าเช่นเดียวกับปี่จ๊วนและปี่ชวา ปี่มอญนี้ใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญ หรือตามที่ปรากฏในหมายรับสั่ง แต่ก่อนเรียก “ปี่พาทย์รามัญ” และบรรเลงร่วมกับกลองแควบ้างกรณีด้วย (ชนิด อยู่โพธิ์, 2500:88)

ปาด (ฆ้องมอญ) ลักษณะเป็นวงตั้งโค้งขึ้นไปทั้งสองข้างไม่วางราบไปกับพื้นเหมือนอย่างฆ้องไทย ฆ้องมอญมักประดิษฐ์ตกแต่งอย่างสวยงาม เช่น แกะสลักเป็นลวดลายปิดทองประดับกระจก วงฆ้องมอญด้านซ้ายแกะเป็นรูปตัวกษัตริย์เรียกว่า หน้าพระ ส่วนด้านขวาแกะเป็นรูปพู่ปลายหางกษัตริย์ ตอนกลางแกะเป็นกนกใบเทศปิดทองประดับกระจก มีเท้ารองตรงกลางโค้งอย่างเท้าระนาดเอก และแกะรูปกษัตริย์ตัวเล็กหน้าอัดไว้ตรงขวาของตัวกษัตริย์ตัวใหญ่ทางซ้ายมือรูปหนึ่ง ทางขวามือรูปหนึ่ง

ตะเปิ่น (ตะโพนมอญ) ลักษณะเป็นกลองสองหน้าขนาดใหญ่วางอยู่บนฐาน ใช้ตีด้วยมือ หน้าหนึ่งมีเสียงสูง อีกหน้าหนึ่งมีเสียงต่ำ

เปิงมางคอก เป็นกลองใบเล็กๆ 7 ใบ แขนงอยู่ในคอกครึ่งวงกลมเรียงเสียงสูง-ต่ำลดหลั่นกันลงมา

ต่อมามีการนำเครื่องดนตรีของไทยบางชนิดมาบรรเลงร่วมกับวงปี่พาทย์มอญ เช่น ระนาดทุ้ม เป็นต้น แต่ก็ยังเรียกวงดนตรีมอญอยู่อย่างเดิม โดยยึดเอาฆ้องมอญ ปี่มอญ เปิงมางคอก ตะโพนมอญที่เป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของมอญ เป็นหลักในการบรรเลง และยังคงลักษณะของทำนองเพลงมีลักษณะสำเนียงเพลงมอญไว้

ดนตรีมอญในเมืองไทยได้ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดนตรีของมอญกับวัฒนธรรมดนตรีไทย และกลายเป็นที่นิยมแพร่หลาย นักดนตรีไทยรับเอาดนตรีมอญทั้งเครื่องดนตรี ทำนองเพลง สำเนียง และจังหวะหน้าทับของมอญมาบรรเลง และยังสามารถดัดแปลงเพลงมอญให้เข้า

กับรรสนิยมของคนไทยบ้าง ประดิษฐ์เพลงไทยให้มีสำเนียงมอญบ้าง เกิดการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมทางดนตรีทั้ง 2 ชนชาติ คือ ชนชาติมอญและชนชาติไทย

วงปี่พาทย์มอญ เป็นวงดนตรีรูปแบบหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดนตรีของชนชาติมอญและวัฒนธรรมดนตรีของไทย ซึ่งได้มีการสร้างสรรค์สืบทอดและพัฒนาจากอดีตถึงปัจจุบัน สำนักดนตรีที่สำคัญของปี่พาทย์มอญปรากฏแหล่งที่สำคัญมี 3 กลุ่ม คือ มอญปทุมธานี มอญปากเกร็ด มอญปากกลัด

ชาวมอญที่อยู่ในประเทศไทย ไม่ได้อยู่รวมกันเป็นกลุ่มเดียว แต่กระจัดกระจายไปอยู่ตามสถานที่ต่างๆ เป็นกลุ่ม ได้แก่ ปทุมธานี ปากเกร็ดและปากกลัด (พระประแดง) ทั้งสามท้องที่นี้เป็นถิ่นที่มีครอบครัวชาวมอญอาศัยอยู่เป็นชุมชนใหญ่ มีการผสมผสานระหว่างชนชาติไทยและมอญอย่างกลมกลืน จึงเป็นการยากที่จะทำการแบ่งชี้ชัดว่าใครเป็นไทยใครเป็นมอญ ศิลปวัฒนธรรมโดยเฉพาะทำรำและบทเพลงมอญรำ มีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพราะชาวมอญกลุ่มต่างๆ ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับบริบททางสังคมของตน เพื่อความเหมาะสมกับสภาพสังคมที่ตนอาศัยอยู่ รวมทั้งสังคมที่อยู่ใกล้ชิดกัน มีการผสมผสานระหว่างชนชาติไทยและมอญอย่างกลมกลืน

ในขณะที่วัฒนธรรมดนตรีของมอญผสมผสานกับวัฒนธรรมดนตรีของไทย แต่ยังมีชาวมอญอีกกลุ่มหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี ที่ยังคงรักษาศิลปวัฒนธรรมดนตรีและการรำมอญของตนเองไว้ได้ นั่นคือ ชาวมอญ หมู่บ้านมอญ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ชาวมอญ หมู่บ้านมอญ เรียก "ดนตรี" เป็นภาษามอญว่า "อะโปดซ็อน" ความเป็นมาของดนตรีชาวมอญ หมู่บ้านมอญนั้น ครูกองเลย บุคคลเก่าแก่ที่ชาวมอญ หมู่บ้านมอญให้ความเคารพนับถือ และผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ดนตรีและนาฏศิลป์มอญได้ให้สัมภาษณ์ว่า

ดนตรีและรำมอญเป็นประเพณีของเราชาวมอญ มีมาตั้งแต่เรายังมีประเทศมอญ ก็ใช้เล่นในงานต่างๆ ในพระราชวังกษัตริย์มอญ อย่างเราชาวบ้านก็ใช้เล่นในงานบวชบ้าง งานแต่งงาน งานรีนเริง งานอื่นๆ แต่เราไม่ใช้งานขึ้นบ้านใหม่ นะ เพราะความเชื่อของมอญโบราณเขาว่าดนตรีทำให้เกิดเสียงดังจะทำให้บ้านไม่สงบสุข หลังจากที่ประเทศพม่าเขายึดประเทศมอญแล้ว คนมอญก็อาศัยอยู่ในประเทศพม่าตั้งแต่สมัย ปู่ ย่า ตา ยาย หลายร้อยปีแล้ว ประเทศพม่าเขาให้ชนกลุ่มน้อยแยกอยู่กลุ่มใครกลุ่มมัน เหมือนกับว่าจังหวัดใครจังหวัดมัน เราคนมอญก็อยู่ในจังหวัดมอญ คนกะเหรี่ยงก็อยู่จังหวัดกะเหรี่ยงไม่เกี่ยวข้องกัน มันเป็นอย่างนี้ ดนตรีและรำมอญเป็นประเพณีของเราเราอยู่ในประเทศพม่าแต่เราไม่ยุ่งเกี่ยวกับคนพม่า เวลาในงานต่างๆ เราก็ใช้ดนตรีและรำมอญ เราอพยพมาอยู่ประเทศไทย เราก็เอาเครื่องดนตรีมาด้วยก็มี 7 อย่าง มี บั๊ดดาส่า บั๊ดดาส่าปะดัว มอญวาน และก็มีมอญ ฮะปอนวานซ็อน วาน

ฮะโปนไน้ก ฉ่าย ก็ 7 อย่าง เวลาทีมงานอะไรเราก็มีคนตรีที่มีรามอญแสดงเหมือน
ที่เราอยู่ในพม่า (กองเลย, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2549.)

จากการสัมภาษณ์ครูกองเลยในเรื่องของคนตรีนั้นทำให้ทราบว่า คนตรีของชาวมอญมี
มาแต่โบราณและใช้บรรเลงในพระราชพิธี ในพระราชวัง และงานพิธีต่างๆ ของชาวบ้าน ทั้ง
บรรเลงในงานมงคล เช่น งานเฉลิมฉลองต่างๆ และงานอวมงคล เช่น งานศพ ชาวมอญใน
ประเทศพม่าอยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ๆ กลุ่มเดียว ไม่ได้กระจัดกระจายไปอยู่ตามสถานที่ต่างๆ
ทำให้ศิลปวัฒนธรรมของคนมอญสืบทอดรูปแบบซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มเรื่อยมา ครั้นเมื่อ
ชาวมอญอพยพเข้ามาอยู่ประเทศไทย ณ หมู่บ้านมอญ ก็ได้นำศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ติดตัวมา
ด้วยรวมทั้งวัฒนธรรมดนตรี

เครื่องดนตรีซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวมอญ และมีความสำคัญต่อพิธีกรรม
ต่างๆ ที่ชาวมอญนำเข้ามาด้วย มีทั้งหมด 7 ชิ้น ได้แก่¹

1. บัดดาล่า (ระนาดไม้)
2. มองวาน (ฆ้องวง)
3. มอง (ฆ้องวง)
4. ฮะปอนวานซ็อน (เปิงมางคอก 21 ลูก)
5. วานฮะโปนไน้ก (ตะโพน)
6. ฉ่าย
7. บัดดาล่าปะตัว (ระนาดเหล็ก)

ในระยะแรกๆ ที่ชาวมอญอพยพมานั้น คนตรีมีไว้สำหรับให้ชาวมอญชกซ้อม เพื่อ
ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจ และเพื่อใช้ประกอบประเพณี
พิธีกรรมต่างๆ เช่นเมื่อครั้งอยู่ในพม่า ทำให้ดนตรีมอญยังคงมีบทบาทในชีวิตชาวมอญ หมู่บ้าน
มอญ เรื่อยมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของครูกองเลยอีกตอนหนึ่งว่า

ดนตรีของมุนมีความสำคัญมาตลอด มีความสำคัญตั้งแต่สมัยก่อน
และไม่มีความสำคัญน้อยลง ดนตรีมุนต้องใช้เวลาโหว้ผีบ้าน เวลาจัดงานศพ
งานบวช งานแต่ง ต้องมีคนตรี มีรามอญจนทุกวันนี้ก็ยังใช้กันอยู่ พอมีแพ
เจ้านายก็ให้เราแสดงดนตรีแสดงรามอญที่แพด้วย ให้เราได้เผยแพร่
ศิลปวัฒนธรรมคนมอญของเรา (กองเลย, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2549.)

¹ เหตุที่นำเครื่องดนตรีเฉพาะ 7 ชิ้น นี้มา เพราะเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ประสมวงบรรเลงและประกอบการรามอญได้

และต่อมาเมื่อมีการก่อตั้ง The River Kwai Jungle Raft ขึ้น จึงจัดให้มีการแสดงบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญในเชิงอนุรักษ์ ทำให้วัฒนธรรมดนตรีของชาวมอญยังคงสืบทอดแบบแผนแต่ดั้งเดิมสืบมาจนปัจจุบัน

ในบทนี้จะกล่าวถึงสาระสำคัญของดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยศึกษา องค์ประกอบของดนตรี รูปแบบการรำมอญ และการสืบทอด

3.1 องค์ประกอบของดนตรีประกอบการรำมอญ

ดนตรีประกอบการรำมอญมีองค์ประกอบที่สำคัญๆ พอจะกล่าวได้ 2 ส่วน คือ องค์ประกอบด้านตัวบุคคล องค์ประกอบด้านดนตรี

3.1.1 องค์ประกอบด้านตัวบุคคล

ในการแสดงรำมอญในแต่ละครั้งผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ นักแสดง และนักดนตรี ใน การเป็นนักแสดงจำเป็นต้องมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ว่าบุคคลนั้นสามารถเป็น นักแสดงที่ดีได้หรือไม่ เป็นต้นว่า ลักษณะพื้นฐานทางสรีระ ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา น้ำเสียง ต้องมี ความเหมาะสมกัน พรสวรรค์นับเป็นสิ่งจำเป็นอีกอย่างหนึ่งสำหรับนักแสดง พรสวรรค์ในที่นี้ หมายถึง ความสามารถในการรับการถ่ายทอดได้เร็ว

ลักษณะเฉพาะตัวของนักดนตรีที่จะส่งผลให้สามารถโต้ตอบมาเป็นนักดนตรีบรรเลง ประกอบการรำมอญได้ จะต้องมีความพื้นฐานทางด้านจิตใจ คือ ใจรักดนตรีหรือการรำ นอกจากนี้การ สืบเชื้อสายตระกูลที่เป็นนักดนตรี มีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดนักดนตรีหรือนักแสดงรุ่นลูกหลานที่ สืบสายตระกูลศิลปะต่อมา

สิ่งที่จะช่วยให้เป็นนักดนตรีที่ดีมีความสามารถได้คงจะไม่พ้นเรื่องของพรสวรรค์ และ ประการสุดท้ายของบันไดแห่งความสำเร็จของการเป็นนักดนตรี คือ ความมานะพยายามและ ประสบการณ์

นอกเหนือจากประสบการณ์แล้วสิ่งที่ช่วยให้นักดนตรีมีฝีมือความสามารถประการหนึ่ง ที่ สำคัญคือ ความเป็นคนช่างสังเกต จดจำ และนำมาฝึกปฏิบัติ โดยดูแบบอย่างคนที่เก่งๆ ซึ่งใน การนี้ในทางดนตรีไทยเรียกว่า "ครูพักลักจำ" คือการสังเกตจดจำเทคนิค เม็ดพรายที่ดีๆ ของผู้ที่ มีฝีมือมาฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ นอกจากนี้ในการแสดงการสนับสนุนของผู้ชมยังเป็น แรงผลักดันที่สำคัญต่อการพัฒนาฝีมือของนักดนตรีและนักแสดง

ผู้ชม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มาพักที่ The River Kwai Jungle Raft มีทั้งชาว ไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากเป็นความแปลกหูแปลกตา และไม่เคยพบเห็นที่ไหนมาก่อน ผู้ชม นับว่าเป็นผู้สนับสนุนที่สำคัญคอยให้กำลังใจ ถ้านักแสดงคนใดแสดงได้เป็นที่ถูกอกถูกใจก็จะ ปรบมือและให้รางวัลเป็นเงิน เป็นแรงผลักดันให้อาชีพนักดนตรีและนักแสดงรำมอญสืบทอด เรื่อยมา

การเข้าสู่วงการเป็นศิลปินของชาวมอญ หมู่บ้านมอญนั้น ครอบครัวยุโรปเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุน ดังจะพบว่าในการศึกษาประวัตินักแสดงและนักดนตรีมอญ ส่วนใหญ่เป็นนักแสดงและนักดนตรีเพราะบรรพบุรุษพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เป็นศิลปิน เช่น

สวิน (นักดนตรีมอญ) เป็นบุตรคนที่ 3 ของครูกองเลย สวินฝึกฝนดนตรีกับบิดาตั้งแต่อายุในประเทศพม่า ไม่ว่าบิดาจะไปเล่นดนตรีที่ใดสวินก็จะติดตามไปด้วย สวินสามารถเล่นดนตรีได้ทุกชนิด

อองเย็น (นักดนตรีมอญ) เป็นบุตรคนโต บิดาชื่อ อูเมา มารดาชื่อ กันเขย อองเย็นได้สมรสกับเตยละ นักแสดงรามอญ มีบุตรชายคนเดียวชื่อหลอด อายุ 25 ปี (สามารถเล่นดนตรีได้ทุกชนิด ปัจจุบันอยู่ในประเทศพม่า) อองเย็นเป็นคนมอญที่มีความสามารถทั้งด้านดนตรีและนาฏศิลป์มอญ อองเย็นฝึกหัดดนตรีและรามอญตั้งแต่เด็กๆ จากบิดา สามารถเล่นดนตรีได้ทุกชนิด

ชันโซย (นักแสดงรามอญ) ชีวิตชันโซยคลุกคลีอยู่กับดนตรีและการรามอญมาตลอด เนื่องจากบิดามารดาเป็นทั้งนักดนตรีและนางรำ ชันโซย จึงได้ฝึกหัดรามอญตั้งแต่เด็กๆ ตั้งแต่อายุในประเทศพม่า หลังจากอพยพเข้ามาและมี The River Kwai Jungle Rafts ขึ้นแล้ว จึงได้แสดงรามอญ ชันโซยเป็นนักแสดงรามอญรุ่นแรกของหมู่บ้านมอญ และอยู่ประเทศไทยมา 25 ปี แล้ว

ปัจจุบันชันโซยเป็นนักแสดงรามอญที่มีฝีมือจัดอยู่ในระดับชั้นครู จากการศึกษาพบว่า ทั้งลูกสาว และลูกชายของชันโซย จำนวน 3 คน ฝึกหัดรามอญ และปัจจุบันแสดงรามอญที่ The River Kwai Jungle Rafts ด้วย ชันโซยจึงมีผู้สืบทอดมรดกทางด้านนี้

อองเมียว (นักแสดงรามอญ) อองเมียวฝึกรามอญกับบิดาและมารดาตั้งแต่วัยเล็ก อองเมียวจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนในประเทศพม่า และได้สมรสกับตัน (ทำงานที่ The River Kwai Jungle Raft) มีบุตร 3 คน อองเมียวอพยพมาอยู่ประเทศไทย ณ หมู่บ้านมอญ ได้ 18 ปี อองเมียวเป็นนักแสดงรามอญรุ่นแรกของหมู่บ้านมอญ ฝีมือในการรามอญจัดอยู่ในระดับชั้นครู ปัจจุบันเป็นนักแสดงรามอญที่ The River Kwai Jungle Raft และเป็นครูสอนรามอญให้กับเด็กๆ ชาวมอญรุ่นใหม่ อองเมียวเป็นบุคคลที่รักวัฒนธรรมการรามอญมาก ได้กล่าวว่า ลูกๆทั้งสามคนไม่ค่อยสนใจในศิลปะแขนงนี้และขอทำงานด้านอื่นที่ The River Kwai Jungle Raft แต่อองเย็นก็พยายามฝึกหัดและปลุกฝังให้ลูกๆ รักการรามอญ

ปัจจุบันการแสดงดนตรีประกอบการรามอญประกอบด้วยผู้แสดงทั้งนักดนตรีและนักแสดงรวมทั้งหมด 17 คน (กองเลย, สัมภาษณ์ 22 มิถุนายน 2549) ได้แก่

1. ครูกองเลย	บรรเลง	มองวาน
2. สวิน	บรรเลง	มอง
3. วินโซ	บรรเลง	บัตดาล่า

4. วินจี	บรรเลง	ปัดताल่ำปะตัว
5. อามู	บรรเลง	วานฮะปอนโน้ก
6. อองเย็น	บรรเลง	ฮะปอนวานฮ้อน
7. มะไซ	บรรเลง	ฉ่าย
8. ชันไชย	นักแสดง	รำมอญ
9. อองคิน	นักแสดง	รำมอญ
10. เอี่ยมูล	นักแสดง	รำมอญ
11. ลักขณา	นักแสดง	รำมอญ
12. รันตี	นักแสดง	รำมอญ
13. อองเมีย	นักแสดง	รำมอญ
14. นิลา	นักแสดง	รำมอญ
15. อองแดง	นักแสดง	รำมอญ
16. สุวัตร	นักแสดง	รำมอญ
17. นุนโท	นักแสดง	รำมอญ

ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติของผู้แสดงดนตรีประกอบการรำมอญ นักดนตรีและนักแสดงรำมอญทั้งหมด เพื่อประกอบการศึกษาพัฒนาการ และการสืบทอดการแสดงดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญ จังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

นักดนตรี

(ภาพที่40) 11. ครูกองเลย

ครูกองเลย ไม่มีนามสกุล (ผู้ชาย) นักดนตรี อายุ 62 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนที่ 2 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 7 คน บิดาชื่อ กองเล่ มารดาชื่อ เจิงเท่ย ไม่มีนามสกุล ครูกองเลยได้สมรสกับในดิน มีบุตรธิดารวม 4 คน ได้แก่

1. นอยี (ผู้หญิง) อายุ 38 ปี เป็นนักแสดงรำมอญ อยู่ในประเทศพม่า
2. ชันไชย (ผู้หญิง) อายุ 36 ปี เป็นนักแสดงรำมอญ The River Kwai Jungle Rafts
3. สวิน (ผู้ชาย) อายุ 34 ปี เป็นนักดนตรี The River Kwai Jungle Rafts
4. วินโซ (ผู้ชาย) อายุ 32 ปี เป็นนักดนตรี The River Kwai Jungle Rafts

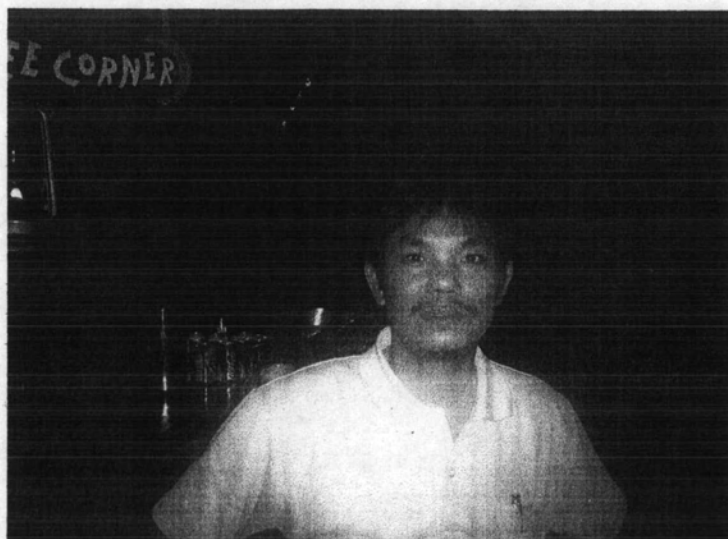
ครูกองเลยได้มีโอกาสเรียนหนังสือที่วัดในประเทศพม่า เป็นคนมอญที่มีความสามารถทั้งด้านดนตรีและรำมอญ ครูกองเลยฝึกหัดดนตรีและรำมอญกับครู ชื่อ งุติณ สมัยอยู่ในพม่า ครูกองเลยเชี่ยวชาญในรำมอญ และสามารถเล่นดนตรีได้ทุกชนิด แต่ที่เล่นประจำที่ The River Kwai Jungle Raft คือ มองวาน ครูกองเลยเป็นบุคคลที่ชาวมอญ หมู่บ้านมอญ เคารพนับถือ เนื่องจากเป็นคนเก่าแก่และเป็นคนมอญรุ่นแรกๆ มาก่อตั้งหมู่บ้านมอญแห่งนี้ และเป็นครูสอนดนตรีและรำมอญให้กับคนมอญในหมู่บ้านตั้งแต่อยู่ในพม่า-ปัจจุบัน

(ภาพที่41) 12. สวิน

สวิน ไม่มีนามสกุล (ผู้ชาย) นักดนตรี อายุ 34 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนที่3 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 4 คน ของครู กองเลย สวินมีใจรักดนตรีตั้งแต่มัธยม ไม่ว่าบิดาจะไปเล่นดนตรีที่ใดสวินก็จะติดตามไปด้วย สวินฝึกฝนดนตรีกับบิดาตั้งแต่อยู่ในประเทศพม่า สามารถเล่นดนตรีได้ทุกชนิด แต่เครื่องดนตรีที่เล่นประจำที่ The River Kwai Jungle Raft คือ มอญ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่4 จากโรงเรียนในประเทศพม่า ปัจจุบันยังไม่มีครอบครัว

(ภาพที่42) 13.วินโซ

วินโซ ไม่มีนามสกุล (ผู้ชาย) นักดนตรี อายุ 32 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนสุดท้อง ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 4 คน วินโซเป็นลูกชายของครูกองเลย และเป็นน้องชายของสวินมีใจรักดนตรีตั้งแต่วัยเด็กเช่นเดียวกับพี่ชาย ไม่ว่าจะบิดาจะไปเล่นดนตรีที่ใดวินโซสวินก็จะติดตามไปด้วย วินโซฝึกฝนดนตรีกับบิดาตั้งแต่อายุในประเทศพม่า สามารถเล่นดนตรีได้ทุกชนิด แต่ที่เล่นประจำที่ The River Kwai Jungle Raft คือ บั๊ตตาล่า จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนในประเทศพม่า ปัจจุบันยังไม่มีการอบรม

(ภาพที่43) 14. วินิจิ

วินิจิ ไม่มีนามสกุล (ผู้ชาย) นักดนตรี อายุ 35 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนโต ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 4 คน บิดาชื่อ ดันทุน มารดชื่อ คาน วินิจิฝึกดนตรีกับครูกองเลยและฝากตัวเป็นลูกศิษย์ตั้งแต่อยู่ในประเทศพม่า จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนในประเทศพม่า และได้สมรสกับเมียด (ทำงานเป็นแม่ครัวที่ (The River Kwai Jungle Raft) มีบุตร 2 คน คือ 1.จินดา (ผู้หญิง) อายุ 13 ปี 2. วินทุน (ผู้ชาย) อายุ 10 ปี

วินิจิอพยพมาอยู่ประเทศไทย ณ หมู่บ้านมอญได้ 20 ปี เป็นนักดนตรีรุ่นแรกๆ ของหมู่บ้านมอญ สามารถเล่นดนตรีได้ทุกชนิด แต่ที่เล่นประจำที่ The River Kwai Jungle Raft คือ ปี่ดลาล่าปะต้ว และช่วยครูกองเลยสอนดนตรีให้กับเด็กๆ ในหมู่บ้าน

(ภาพที่45) 15. อามู

อามู ไม่มีนามสกุล (ผู้ชาย) นักดนตรี อายุ 36 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนโต ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 2 คน บิดาชื่อ วิน มารดชื่อ วอน อามูฝึกดนตรีกับครูกองเลยและฝากตัวเป็นลูกศิษย์ตั้งแต่อายุในประเทศพม่า จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ จากโรงเรียนในประเทศพม่า และได้สมรสกับคินตัน (ทำงานเป็นแม่ครัวที่ (The River Kwai Jungle Raft) ยังไม่มีบุตร

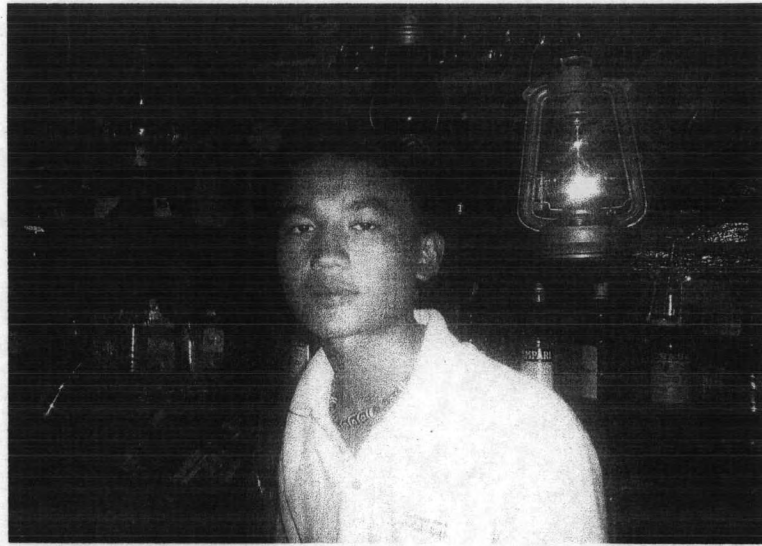
อามูอพยพมาอยู่ประเทศไทย ณ หมู่บ้านมอญได้ 19 ปี เป็นนักดนตรีรุ่นเดียวกับวินจี วินโซและสวิน มีความสามารถเล่นดนตรีได้ทุกชนิดแต่ที่เล่นประจำที่ The River Kwai Jungle Raft คือ วานชะปอนโน้ก

(ภาพที่46) 16. อองเยิน

อองเยิน ไม่มีนามสกุล (ผู้ชาย) นักดนตรี อายุ 38 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนโต ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 4 คน บิดาชื่อ อุเมา มารดาชื่อ กันเซย ไม่มีนามสกุล อองเยินได้สมรสกับเคยละ นักแสดงรำมอญ มีบุตรชายคนเดียวชื่อหลอด (ผู้ชาย) อายุ 25 ปี เล่นดนตรีได้ทุกชนิด ปัจจุบันอยู่ในประเทศพม่า อองเยินได้มีโอกาสเรียนหนังสือที่โรงเรียนในประเทศพม่าจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อองเยินเป็นคนมอญที่มีความสามารถทางด้านดนตรี ฝึกหัดดนตรีและรำมอญตั้งแต่เด็กๆจากบิดา สามารถเล่นดนตรีได้ทุกชนิด แต่ที่เล่นประจำที่ The River Kwai Jungle Raft คือ สะปอนหวานซ็อน

(ภาพที่47) 17. มะโซ

มะโซ ไม่มีนามสกุล (ผู้ชาย) อายุ 16 ปี นักดนตรีที่มีอายุน้อยที่สุด มะโซเกิดและโตในประเทศไทย ณ หมู่บ้านมอญแห่งนี้ มะโซพักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนโต ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 2 คน บิดาชื่อ อองคิม มารดชื่อ ยีเจย มะโซฝึกดนตรีกับครูกงเลย ถึงแม้มะโซจะไม่ได้สัมผัสศิลปวัฒนธรรมของมอญในประเทศพม่า แต่เนื่องจากมะโซคลุกคลีอยู่กับดนตรีและรำมอญมาตั้งแต่เด็ก มะโซจึงมีใจรักในการดนตรี และขยันฝึกฝนจนสามารถเล่นดนตรีได้ทุกชนิดเพียงอายุแค่ 16 ปี ปัจจุบันมะโซศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนไทรโยคน้อยวิทยา ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และเป็นนักดนตรีประจำที่ The River Kwai Jungle Raft

นักแสดงร่ำมอญ

(ภาพที่30) 1. ชันไชย

ชันไชย ไม่มีนามสกุล (ผู้หญิง) นักแสดงร่ำมอญ อายุ 36 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนที่2 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 4 คนของบิดาชื่อ กองเลย มารดาชื่อมะลิ ไม่มีนามสกุล ชันไชยได้สมรสกับองแดง นักแสดงร่ำมอญ มีบุตรธิดารวม 5 คน

1. กุ่ยชาย (ผู้หญิง) อายุ 17 ปี เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านพุเคย ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไทรโยคน้อยวิทยา ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี (เป็นนักแสดงร่ำมอญ)
2. ซาลี (ผู้ชาย) อายุ 13 ปี เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านพุเคย ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทรโยคน้อยวิทยา ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี (เป็นนักแสดงร่ำมอญ)
3. เพชร (ผู้ชาย) อายุ 10 ปี เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพุเคย ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี (เป็นนักแสดงร่ำมอญ)
4. สุด (ผู้ชาย) อายุ 3 ปี
5. หญิง (ผู้หญิง) อายุ 2 ปี

ชันไชยมีโอกาสเรียนแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนในประเทศพม่า เพราะฐานะทางบ้านยากจนจึงต้องออกจากโรงเรียนมาช่วยพ่อแม่ทำงาน ชีวิตชันไชยคลุกคลีอยู่กับดนตรีและการร่ำมอญมาตลอด เนื่องจากบิดามารดาเป็นทั้งนักดนตรีและนางรำ ชันไชย จึงได้ฝึกหัดรำ

มอญตั้งแต่เด็ก ๆ ตั้งแต่อายุในประเทศไทยมา หลังจากอพยพเข้ามาและมี The River Kwai Jungle Rafts ขึ้นแล้ว จึงได้แสดงรำมอญ ชันโซยเป็นนักแสดงรำมอญรุ่นแรกของหมู่บ้านมอญ และอยู่ประเทศไทยมา 25 ปี แล้ว

ปัจจุบันชันโซยเป็นนักแสดงรำมอญที่มีฝีมือจัดอยู่ในระดับชั้นครู จากการศึกษาพบว่า ทั้งลูกสาว และลูกชายของชันโซย จำนวน 3 คน ฝึกหัดรำมอญ และปัจจุบันแสดงรำมอญที่ The River Kwai Jungle Rafts ด้วย ชันโซยจึงมีผู้สืบทอดมรดกทางด้านนี้

(ภาพที่ 31) 2. อองคิน

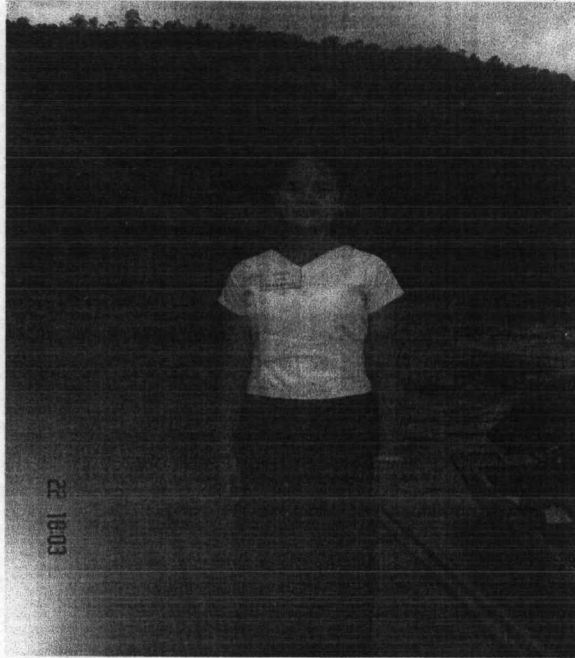

อองคิน ไม่มีนามสกุล (ผู้หญิง) นักแสดงรำมอญ อายุ 34 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนโต ในจำนวนพี่น้อง 2 คน บิดาชื่อ มิน มารดาชื่อละเออย ไม่มีนามสกุล อองคินอพยพมาอยู่ประเทศไทย 27 ปี แล้ว เรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนในประเทศไทย และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านพุดเตย ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี อองคินได้สมรสกับนายชัยวัตร อึ้งโพธิ์ (ผู้จัดการทั่วไป) The River Kwai Jungle Raft มีบุตรชายทั้งหมด 2 คน ได้แก่ 1. เด็กชายชนาทิพย์ อึ้งโพธิ์ อายุ 3 ขวบ 2. เด็กชายอดิเทพ อึ้งโพธิ์ อายุ 3 เดือน

อองคินฝึกหัดรำมอญตั้งแต่เด็ก ๆ เป็นนักแสดงรุ่นเดียวกับชันโซยและเป็นนักแสดงที่มีฝีมือดีจัดอยู่ในระดับชั้นครู จากการสัมภาษณ์อองคินทำให้ทราบว่า อองคินมีใจรักศิลปะวัฒนธรรม

มอญมาตั้งแต่เด็ก และไม่ยากให้วัฒนธรรมของคนมอญสูญหาย ดังนั้นเมื่อลูกๆ ของตนโตขึ้นก็
จะให้ฝึกรำมอญ

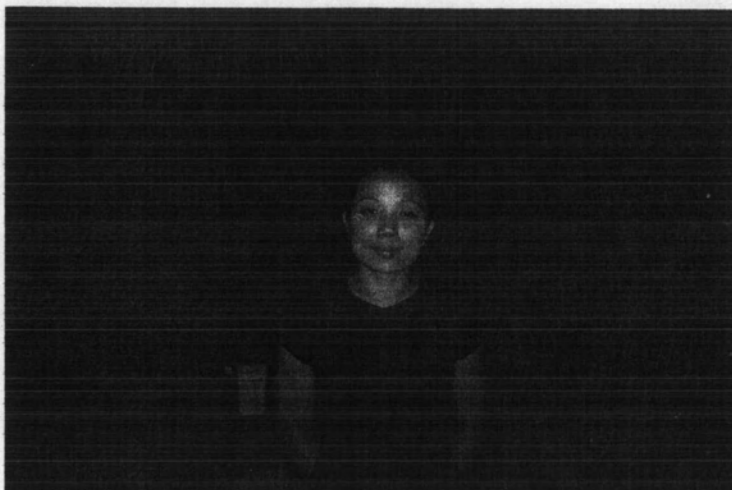
(ภาพที่32) 3.เอี่ยมมูล

เอี่ยมมูล ไม่มีนามสกุล (ผู้หญิง) นักแสดงรำมอญ อายุ 25 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มี
เลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนที่ 4 ในจำนวนพี่น้อง 6 คน
บิดาและมารดาเอี่ยมมูลปัจจุบันยังอาศัยอยู่ในประเทศพม่า เอี่ยมมูลอพยพมากับพี่สาวชื่อ เยอ
ทำงานเป็นแม่ครัวที่ The River Kwai Jungle Raft เอี่ยมมูลสมรสกับปลาย (ทำงานอยู่ที่ The
River Kwai Jungle Raft) มีบุตรผู้หญิง 1 คน อายุ 2 ขวบ

เอี่ยมมูลฝึกหัดรำมอญตั้งแต่เด็กๆ ตั้งแต่อยู่ในประเทศพม่า ปัจจุบันเอี่ยมมูลแสดงรำมอญที่
The River Kwai Jungle Raft เอี่ยมมูลได้กล่าวว่าเมื่อลูกโตขึ้น ตนก็จะฝึกรำมอญให้กับลูก ต่อไป
ลูกจะได้ฝึกรำมอญให้กับลูกของเขา เป็นรุ่นๆ รำมอญจะได้ไม่สูญหาย

(ภาพที่33) 4. ลักษณะ

ลักษณะ ไม่มีนามสกุล (ผู้หญิง) นักแสดงร่ามอญ อายุ 30 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนที่ 2 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 3 คน บิดาชื่อ ตั่ว มารดาชื่อคิน ไม่มีนามสกุล บิดาและมารดาของลักษณะ เป็นครูสอนร่ามอญให้กับชนโซยและองคินตอนทั้งสองคนยังเด็กสมัยอยู่ในพม่า ปัจจุบันบิดาและมารดาของลักษณะอาศัยอยู่ในประเทศพม่า ลักษณะก็ได้ฝึกร่ามอญกับบิดาและมารดาตั้งแต่วัยเด็ก ลักษณะจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนในประเทศพม่า และได้สมัครกับกรานตี (ทำงานที่ The River Kwai Jungle Raft) มีบุตร 1 คน คือ เพยหงส์ (ผู้ชาย) อายุ 8 ขวบ อยู่ประเทศพม่ากับ คิน มารดาของลักษณะ

ลักษณะอพยพมาอยู่ประเทศไทย ณ หมู่บ้านมอญได้ 11 ปี ปัจจุบันเป็นนักแสดงร่ามอญที่ The River Kwai Jungle Raft

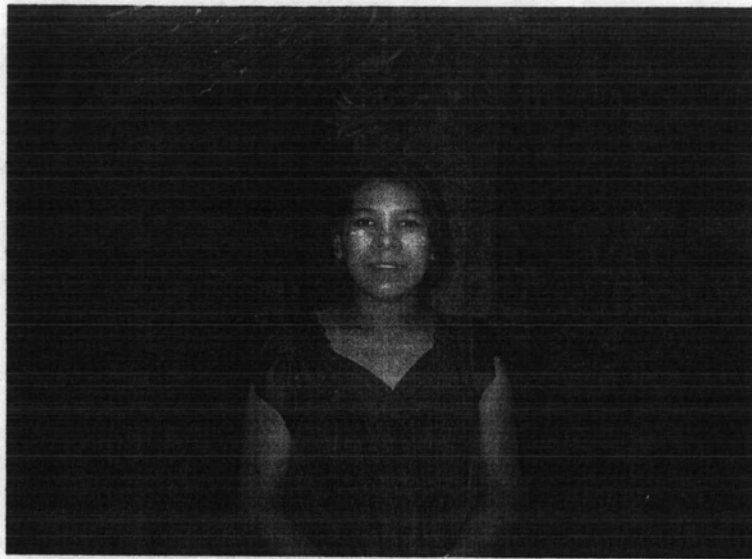
(ภาพที่34) 5. รันตี

รันตี ไม่มีนามสกุล (ผู้หญิง) นักแสดงรำมอญ อายุ 29 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่
 ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี รันตีเป็นลูกคนเดียว บิดาชื่อ สวิน
 (ถึงแก่กรรม) มารดาชื่อ มิน ไม่มีนามสกุล รันตีฝึกรำมอญจากมารดาตั้งแต่เด็กตอนอยู่พม่า
 ศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนในประเทศพม่า และได้สมรสกับวินทูน
 (ทำงานที่ The River Kwai Jungle Raft) มีบุตรชาย 1 คน อายุ 8 ขวบ

รันตีอพยพมาอยู่ประเทศไทย ณ หมู่บ้านมอญได้ 12 ปี ปัจจุบันเป็นนักแสดงรำมอญที่
 The River Kwai Jungle Raft รันตีฝึกหัดรำมอญให้กับบุตรชายพร้อมปลูกฝังให้รัก
 ศิลปวัฒนธรรมมอญ จนปัจจุบันบุตรชายได้นักแสดงรำมอญที่ The River Kwai Jungle Raft)

(ภาพที่35) 6. อองเม็ย

อองเม็ย ไมมีนามสกุล (ผู้หญิง) นักแสดงรำมอญ อายุ 36 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนที่ 3 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 4 คน บิดาและมารดาเสียชีวิต อองเม็ยฝึกรำมอญกับบิดาและมารดาตั้งแต่วัยเด็ก อองเม็ยจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนในประเทศพม่า และได้สมรสกับตัน (ทำงานที่ The River Kwai Jungle Raft) มีบุตร 3 คน คือ 1.สุนัน (ผู้หญิง) อายุ 22 ปี 2. ลีออค (ผู้ชาย) อายุ 20 ปี 3. จอย (ผู้หญิง) อายุ 9 ปี

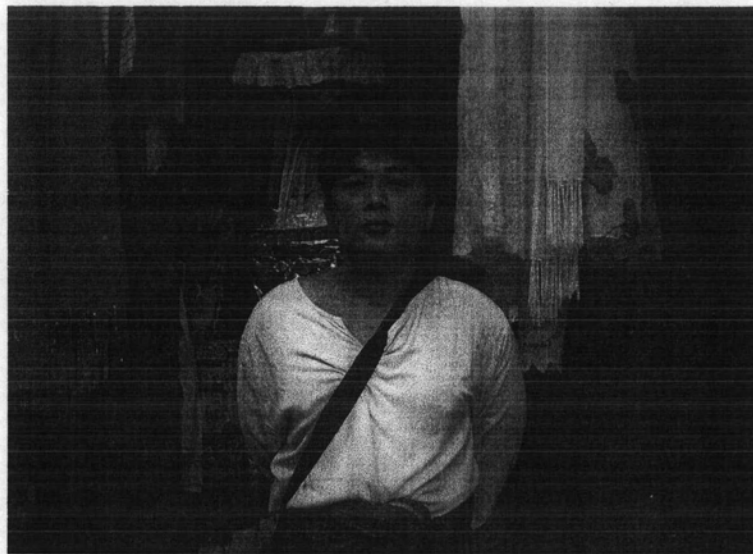
อองเม็ยอพยพมาอยู่ประเทศไทย ณ หมู่บ้านมอญได้ 18 ปี อองเม็ยเป็นนักแสดงรำมอญรุ่นแรกๆ ของหมู่บ้านมอญ ฝีมือในการรำมอญจัดอยู่ระดับชั้นครู ปัจจุบันเป็นนักแสดงรำมอญที่ The River Kwai Jungle Raft และเป็นครูสอนรำมอญให้กับเด็กๆ ชาวมอญรุ่นใหม่ อองเม็ยเป็นบุคคลที่รักวัฒนธรรมการรำมอญมาก ได้กล่าวว่า ลูกๆทั้งสามคนไม่ค่อยสนใจในศิลปะแขนงนี้และขอทำงานด้านอื่นที่ The River Kwai Jungle Raft แต่อองเม็ยก็พยายามฝึกหัดและปลุกฝังให้ลูกๆรักการรำมอญ

(ภาพที่36) 7. นิลลา

นิลลา ไม่มีนามสกุล (ผู้หญิง) นักแสดงรាំมอญ อายุ 22 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนที่ 5 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 6 คน บิดาชื่อ เมย มารดาเสียชีวิต นิลลาชอบรាំมอญมาตั้งแต่เด็ก ๆ การที่ได้คลุกคลีอยู่กับญาติพี่น้องที่เป็นนักแสดงรាំมอญ หมู่บ้านมอญ ก็สามารถทำให้นิลลาแสดงรាំมอญได้ตั้งแต่อายุ 8 ขวบ นิลลา เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนบ้านพุเตย ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นนักแสดงรุ่นใหม่ ของหมู่บ้านมอญ จัดเป็นนักแสดงรាំมอญที่มีฝีมือดีคนหนึ่ง

(ภาพที่37) 8. อองแดง

อองแดง ไม่มีนามสกุล (ผู้ชาย) นักแสดงร่ามอญ อายุ 36 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนเดียว คนของบิดาชื่อ อองฮอบ มารดาชื่ออวาน ไม่มีนามสกุล อองแดงได้สมรสชั้นโซย มีบุตรธิดารวม 5 คน

1. กุ่ยซ่าย (ผู้หญิง) อายุ 17 ปี เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านพุเตย ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไทรโยคน้อยวิทยา ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี (เป็นนักแสดงร่ามอญ)
2. ซาลี (ผู้ชาย) อายุ 13 ปี เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านพุเตย ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทรโยคน้อยวิทยา ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี (เป็นนักแสดงร่ามอญ)
3. เพชร (ผู้ชาย) อายุ 10 ปี เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพุเตย ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี (เป็นนักแสดงร่ามอญ)
4. สูด (ผู้ชาย) อายุ 3 ปี
5. หึง (ผู้หญิง) อายุ 2 ปี

อองแดงเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนในประเทศพม่า ชีวิตอองแดงคลุกคลีอยู่กับดนตรีและการร่ามอญมาตลอด เนื่องจากทั้งบิดาและมารดาเป็นนักแสดงร่ามอญ จึงได้ฝึกหัดร่ามอญตั้งแต่เด็กๆ ตั้งแต่อายุในประเทศพม่า หลังจากอพยพเข้ามาและมี The River Kwai

Jungle Rafts ขึ้นแล้ว จึงได้แสดงรำมอญ อองแดงเป็นนักแสดงรำมอญรุ่นแรกๆของหมู่บ้านมอญ และอยู่ประเทศไทยมา 25 ปี แล้ว

ปัจจุบันอองแดงเป็นนักแสดงรำมอญที่มีฝีมือจัดอยู่ในระดับชั้นครู จากการศึกษาพบว่า ทั้งลูกสาว และลูกชายของชันโซย จำนวน 3 คน ฝึกหัดรำมอญ และปัจจุบันแสดงรำมอญที่ The River Kwai Jungle Rafts ด้วย อองแดงจึงมีผู้สืบทอดมรดกทางด้านนี้

(ภาพที่38) 9. สุวัตร

สุวัตร ไม่มีนามสกุล (ผู้ชาย) นักแสดงรำมอญ อายุ 29 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนโต ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 2 คน บิดาชื่อ นที มารดาถึงแก่กรรม สุวัตรได้สมรสกับอะดิน ยังไม่มีบุตร เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนในประเทศพม่า สุวัตรฝึกหัดรำมอญกับบิดาตั้งแต่อายุ 5 ขวบ ในประเทศพม่า หลังจากอพยพเข้ามาประเทศไทย ณ หมู่บ้านมอญ จึงได้เป็นนักแสดงรำมอญ สุวัตรเป็นนักแสดงรำมอญรุ่นใหม่ของหมู่บ้านมอญ จัดว่าเป็นผู้ที่มีฝีมือดี อยู่ประเทศไทยมา 8 ปี แล้ว

(ภาพที่39) 10. นุนโท

นุนโท ไม่มีนามสกุล (ผู้ชาย) นักแสดงรำมอญ อายุ 24 ปี พักอยู่หมู่บ้านมอญ ไม่มีเลขที่ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นบุตรคนโต ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 2 คน บิดาชื่อ โทเสี่ยแหละแม มารดาชื่อ สุจิน นุนโทได้สมรสกับเล็ก (ทำงานเป็นแม่ครัวที่ The River Kwai Jungle Raft มีลูกสาว 1 คน อายุ 10 เดือน นุนโทเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านพุเตย ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี นุนโทเกิดในเมืองไทย และได้ฝึกรำมอญกับครูกองเลยตั้งแต่อายุ 5 ขวบ เป็นนักแสดงรำมอญ รุ่นใหม่ของหมู่บ้านมอญ จัดว่าเป็นผู้ที่มีฝีมือดี

3.1.2 องค์ประกอบด้านดนตรี

ดนตรีถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการแสดงรำมอญ สำหรับองค์ประกอบด้านดนตรีที่จะกล่าวถึงได้แก่ เครื่องดนตรี การประสมวง บทเพลง

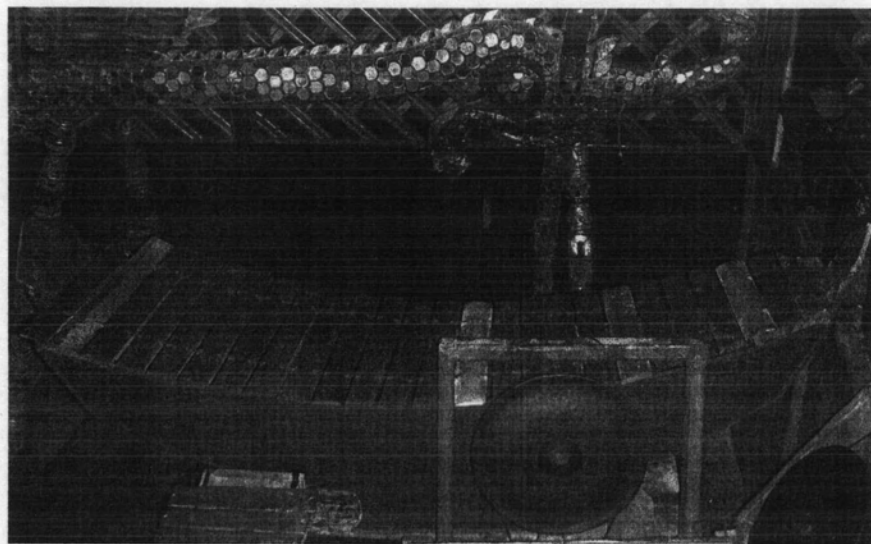
1.) เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงประกอบรำมอญ หมู่บ้านมอญ มีทั้งหมด 7 ชิ้น ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่นำมาจากประเทศพม่า ได้แก่

1. บัดดาล่า (ระนาดไม้)
2. มองวาน (ฆ้องวง)
3. มง (ฆ้องราง)
4. สะปอนวานซ็อน (เปิงมางคอก 21 ลูก)
5. วานอะโปนโน้ก (ตะโพน)
6. ฉ่าย
7. บัดดาล่าปะตัว (ระนาดเหล็ก)

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาเรื่องเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการรำมอญออกเป็น 2 ส่วน ในส่วนแรกจะกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของเครื่องดนตรี และส่วนที่สองกล่าวถึงวิธีการบรรเลง โดยแต่ละเครื่องดนตรีนั้นมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

1. บิดตาล่า (ระนาดไม้)

ภาพที่54 ภาพบิดตาล่า

ลักษณะเครื่องดนตรี

ลักษณะและระดับเสียงเหมือนกับระนาดเอกของไทย มีจำนวนทั้งหมด 21 ลูก 21 เสียง ระดับเสียงลดหลั่นกันในลักษณะเสียงสูงไล่ลงมาเสียงต่ำ โดยลูกระนาดเรียงลดหลั่นกันตั้งแต่ขนาดเล็กไปหาขนาดใหญ่ ลูกระนาดเหล่านี้มีเชือกแขวนบนราง ลักษณะของรางจะมีเท้ารองวางตรงกลาง (ส่วนโค้ง) เป็นเท้าเดียว ใช้ซี่ฝึ้งกับตะกั่วผสมกันติดหัวท้ายของลูกระนาด เพื่อถ่วงให้เกิดเสียง และเกิดความไพเราะมากยิ่งขึ้น

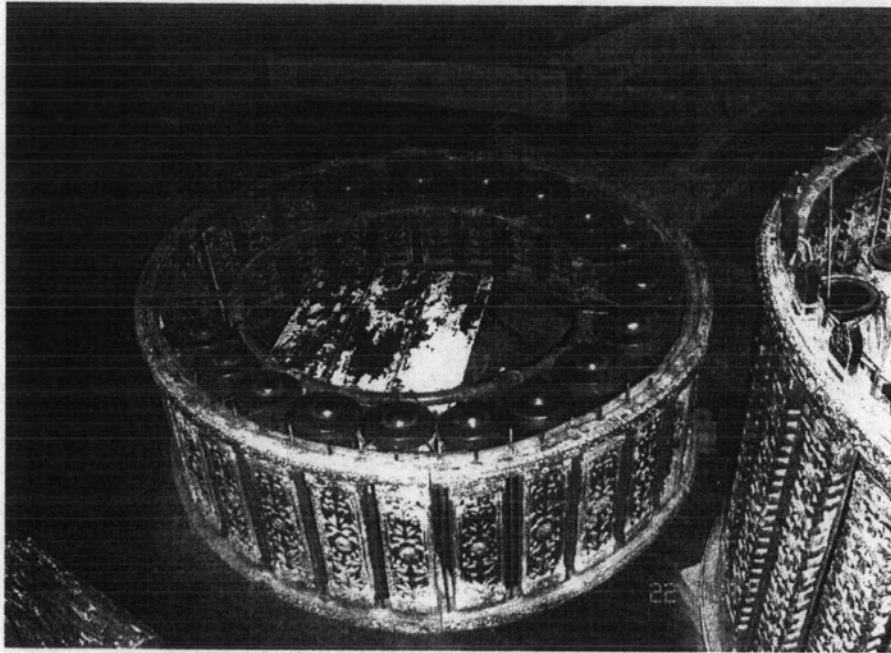
วิธีการบรรเลง

บิดตาล่า มีวิธีการบรรเลงคล้ายกับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ของไทย คือตีสลับมือซ้าย-ขวา และมีการแบ่งมือในการตีทำนองในช่วงต่าง ๆ ที่เท่ากัน เช่นในกรณีที่ต้องบรรเลงให้เกิดเสียง 4 เสียง ใช้มือขวาบรรเลง 2 เสียง และใช้มือซ้ายบรรเลง 2 เสียง แต่บทบาทของบิดตาล่า (หรือระนาดเอกของมอญ) ไม่ได้มีบทบาทเป็นผู้นำวงเช่นระนาดเอกของไทย

ระดับเสียงบิดตาล่า

ซ	ล	ทุ	ตุ	รุ	ม	ฟู	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซึ	ลั	ทึ	ดึ	ริ	มิ	ฟี
---	---	----	----	----	---	----	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----

2. มองวาน (ฆ้องวง)

ภาพที่55 ภาพ เครื่องดนตรี “มองวาน”

ลักษณะเครื่องดนตรี

มองวานของมอญมีลักษณะทางกายภาพคล้ายกับฆ้องวงของไทย คือเป็นวงกลมล้อมรอบตัวคนตี แต่ร้านฆ้องมีการยกให้สูงกว่าร้านฆ้องของไทย ลูกฆ้องมีจำนวน 21 ลูก ลักษณะเหมือนลูกฆ้องไทย ขอบฉัตรเจาะรู 4 รู เพื่อให้เชือกผูกให้ติดกับเรือนฆ้อง ผูกเรียงลำดับตั้งแต่ลูกทวนคือลูกที่มีขนาดใหญ่ไปหาลูกยอคือลูกที่มีขนาดเล็ก เรียงตามลำดับจากเสียงต่ำไปเสียงสูง ไม้ตีที่ทำด้วยแผ่นหนังดิบตัดเป็นวงกลมเจาะกลางสอดด้ามไม้สำหรับมือถือ

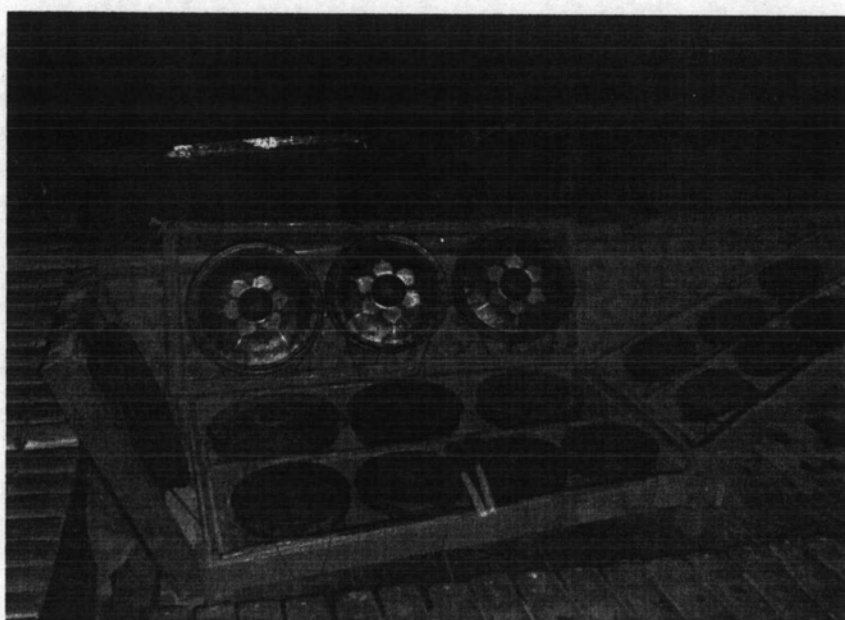
วิธีบรรเลง

มองวาน มีวิธีการบรรเลงคล้ายกับการบรรเลงฆ้องวงของไทย คือมีการแบ่งมือในการบรรเลงเท่า ๆ กัน เช่น ในท่วงทำนองเพลงมี 4 เสียง แบ่งการใช้มือในการบรรเลงเป็น มือขวา 2 เสียง และมือซ้าย 2 เสียง นอกจากนี้ยังมีการบรรเลงแบบสลับมือซ้าย-ขวา และมีการบรรเลงในลักษณะของเสียงคู่ 8 ด้วย มองวานบรรเลงดำเนินทำนองเป็นทำนองหลักเช่นเดียวกับฆ้องวงใหญ่ของไทย

ระดับเสียงมอหวาน ระดับเสียงเหมือนบีตดาล่า ลดหลั่นกันในลักษณะเสียงสูงไล่ลงมาเสียงต่ำ 21 เสียง

ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

3. มอ (ฆ้องราง)

ภาพที่ 56 ภาพเครื่องดนตรี “มอ”

ลักษณะเครื่องดนตรี

มอ มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีทั้งหมด 6 ชั้น ใช้เชือกผูกขอบรางให้ติดกัน ทั้ง 6 ชั้น โดยวางเป็นแนวนอน 2 ราง ผูกให้สูงขึ้นทางด้านขวา 2 ราง ด้านซ้าย 1 ราง ด้านหน้า 1 ราง โดยวางทางด้านหน้า ด้านขวา ด้านซ้าย วางให้ทำมุม 45 องศา กับรางที่วางด้านหน้า ลูกมอมีลักษณะคล้ายกับลูกโหม่งของไทย มีทั้งหมด 18 ลูก ผูกเรียงลำดับลูกต้นไปหาลูกยอด เรียงตามลูกฆ้องขนาดใหญ่ไปหาลูกฆ้องขนาดเล็ก และเรียงตามเสียงต่ำไปหาเสียงสูง

วิธีบรรเลง

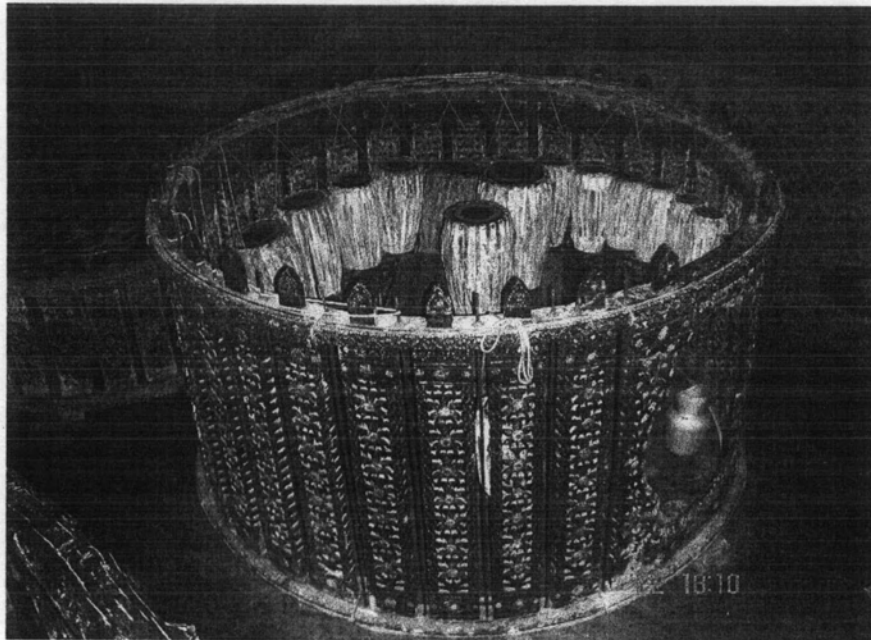
บรรเลงโดยการใช้ไม้ตี ในการบรรเลงมีวิธีการบรรเลงสองแบบคือ แบบที่หนึ่งผู้
บรรเลงจะบรรเลงโดยการตีแบบการประสานเสียงคือมือซ้ายตีลูกหนึ่งและมือขวาตีอีกลูกหนึ่ง
และแบบที่สองคือการตีสลับมือซ้ายและมือขวา

ระดับเสียงมอง

	ร	ม	ฟ				
ค	ช	ล	ท	ซ	ล	ท	
	ด	ร	ม	ฟ	ด	ร	ม

(เรียงระดับเสียงตามลูกฆ้องเครื่องดนตรี “มอง” ดูภาพประกอบหน้า 98)

4. สะปอนวานซ็อน (เป็งมางคอก 21 ลูก)

ภาพที่ 57 ภาพเครื่องดนตรี “สะปอนวานซ็อน”

ลักษณะเครื่องดนตรี

สะปอนวานซ็อน เป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญที่สุดในวง เครื่องดนตรีชนิดนี้มีลักษณะคล้ายกับเป็งมางคอกที่บรรเลงอยู่ในวงปี่พาทย์มอญ ประกอบไปด้วยกลองที่มีลักษณะคล้ายกับกลองสองหน้าแขวนอยู่เรียงลำดับจากลูกใหญ่ไปลูกเล็ก หรือจากเสียงต่ำไปเสียงสูง โดยเรียงจากด้านซ้ายไปด้านขวา สะปอนวานซ็อนนี้มีจำนวน 21 ใบ ใช้ตีดำเนินทำนองได้ เนื่องจากมีการเทียบเสียงกลองแต่ละใบให้มีระดับเสียงสูงต่ำลดหลั่นกันเท่ากับเสียงของปี่ดตาล่า และมองวาน ทางด้านซ้ายมือเริ่มที่เสียงต่ำจากนั้นจะไล่ระดับเสียงไปสู่เสียงสูง บริเวณหน้ากลองทางด้านบนติดข้าวสุกผสมขี้เถ้าปิดที่หน้ากลองแต่ละลูก และกลองแต่ละลูกแขวนเรียงลำดับเสียงล้อมรอบตัวคนตี สะปอนวานซ็อน มีทางเข้าที่แตกต่างไปกับเป็งมางคอกของไทย กล่าวคือผู้บรรเลงต้องตัวใต้เครื่องดนตรีซึ่งจะเข้าเป็นทางเข้าสำหรับผู้บรรเลง

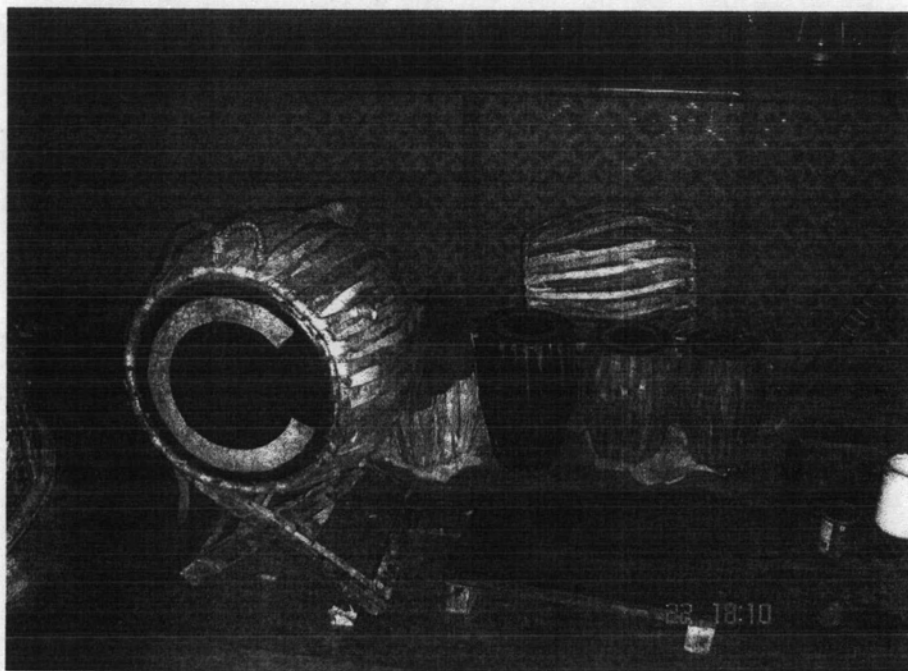
วิธีการบรรเลง

สะปอนวาซ็อน มีการบรรเลงเหมือนกับเปิงในวงปี่พาทย์มอญ คือใช้มือตีที่หน้ากลองแต่ละลูก สะปอนวาซ็อนแตกต่างทางด้านหน้าที่การบรรเลงกับเปิงมางในวงปี่พาทย์มอญของไทย กล่าวคือเปิงมางในวงปี่พาทย์มอญไม่มีการเทียบเสียงให้เท่ากับเสียงของระนาดเอกหรือฆ้องวงใหญ่ เพราะเป็นเครื่องจังหวะ แต่สะปอนวาซ็อน หรือเปิงมางที่ใช้บรรเลงประกอบการรำมอญครั้งนี้สามารถตีเป็นเพลงได้ด้วยเพราะแต่ละโบนั้นได้ถูกเทียบเสียงให้มีระดับเสียงเท่ากับเสียงของปี่ดาดำ และมองวาน

ระดับเสียงสะปอนวาซ็อน

ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

5. วานอะโปนโน้ก

ภาพที่58 ภาพเครื่องดนตรี “วานอะโปนโน้ก”

ลักษณะเครื่องดนตรี

มีลักษณะคล้ายตะโพนและลูกเปิงมางในวงปี่พาทย์มอญของไทย ประกอบด้วย ตะโพนจำนวน 2 ใบ มีขนาดต่างกันคือมีใบใหญ่ 1 ใบ และมีใบขนาดเล็กกว่าอีก 1 ใบ และมีลูกเปิงมางหรืออะปอนวาซ็อน จำนวน 4 ใบ มีไม้ไผ่มาเสียบตรงกลางบริเวณส่วนโค้งของกลอง แต่ละใบเพื่อให้กลองติดกันทั้ง 4 ใบ วานอะโปนโน้กทั้งสองใบนั้นมีขาตั้ง และข้าวสุกติดที่บริเวณส่วนหน้ากลองหรือตรงกลาง

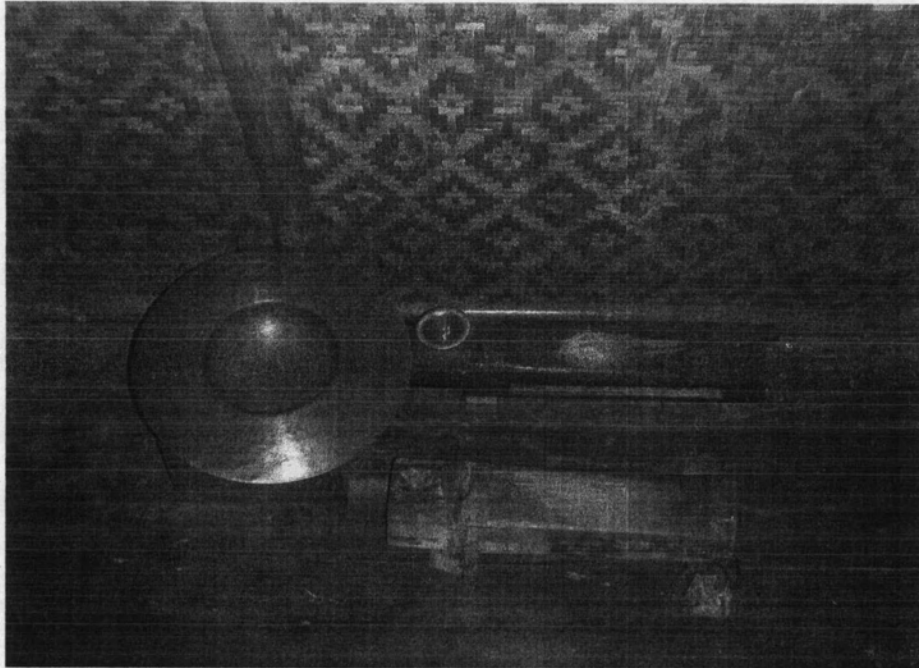
วิธีการบรรเลง

ใช้มือตีบริเวณส่วนหน้าของกลองแต่ละใบ การตีวานอะโปนโน้กจะมีลักษณะทำนองในการตีเป็นหน้าทับแบบไม่มีแบบแผนตายตัว ผู้บรรเลงสามารถตีพลิกแพลงอย่างไรก็ได้ แต่ต้องยึดทำนองเพลงเป็นหลัก โดยกลองแต่ละใบในวานอะโปนโน้ก จะผลัดกันตี หรือตีสลับกัน

ระดับเสียงวานสะโปนโหนัก

เสียงของวานสะโปนจะไม่เป็นเสียง โด เร มี ฟา เหมือนกับเครื่องดนตรีชิ้นอื่นๆ แต่จะเป็นเสียงหน้าทับ เช่น “เท่ง ตึง ป๊ะ” เป็นต้น เสียงตะโพนใบใหญ่ด้านซ้ายมือของผู้บรรเลง คือ เสียง “เท่ง ป๊ะ” ทางด้านขวามือ คือ เสียง “ตึง” เสียงตะโพนใบเล็กด้านซ้ายมือของผู้บรรเลง คือ เสียง “ตึง” (เสียงต่ำ) ด้านขวามือเป็นเสียง “ตึง” (เสียงสูง) ลูกเบิ่งมางทั้ง 4 ใบ นับจากลูกแรก ทางด้านซ้ายมือของผู้บรรเลงเรียงระดับจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง จะได้เสียงดังนี้ คือ โด เร มี ฟา

6. ฉ้าย

ภาพที่ 59 ภาพเครื่องดนตรี “ฉ้าย”

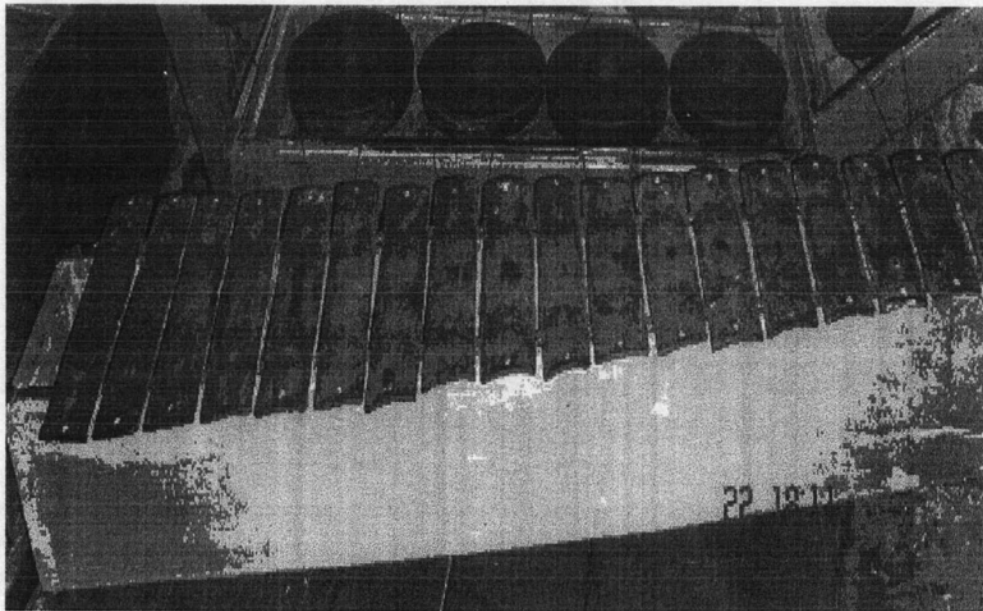
ลักษณะเครื่องดนตรี

เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องจังหวะ ประกอบไปด้วย ฉิ่ง 1 ฝา ฉาบ 1 ฝา และไม้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า 1 ท่อน ตรงส่วนของความหนา หรือที่เรียกว่าสันนั้น ใช้ตีเพื่อให้เกิดเสียง ฉิ่งทำด้วยโลหะหล่อหนาเว้ากลาง ปากผายกลม ใช้ผูกติดกับท่อนไม้ตรงมุมด้านขวา โดยให้ปากฉิ่งหงายขึ้นใช้ 1 ฝา ฉาบ รูปร่างคล้ายกับฉิ่งแต่มีลักษณะบางและใหญ่กว่า ตรงกลางมีปุ่มกลม ทำให้กระพุ่มขอบนอกแบบราบออกไปโดยรอบ ผูกติดกับไม้เช่นเดียวกับฉิ่ง แต่ไว้ด้านซ้าย 1 ฝา โดยจะมีไม้ตีต่างหากหนึ่งอันเพื่อให้ผู้บรรเลงใช้เป็นไม้ตีฉาบ ฉิ่ง ไม้

วิธีการบรรเลง

ใช้ไม้ตีสลับกันไปทั้งฉาบ ฉิ่งและไม้ โดยทำนองในการตีนั้นมีลักษณะที่ไม่แน่นอน หมายถึงตีตามจังหวะทำนองของเพลง หากเพลงมีลักษณะของจังหวะทำนองเร็ว การตีฉ้ายก็จะตีเร็วเช่นกันโดยตีสลับกัน บางครั้งมีการตีรัวที่ฉาบ ฉิ่ง หรือไม้ หรือตีอย่างละหนึ่งทีสลับกัน

7. บั๊ตตาล่าปะดัว (ระนาดเหล็ก)

ภาพที่ 60 ภาพเครื่องดนตรี “บั๊ตตาล่าปะดัว”

ลักษณะเครื่องดนตรี

บั๊ตตาล่าปะดัว เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ลูกกระพรวนทำจากโลหะ หรือเหล็ก วางเรียงกันจำนวน 21 ลูก เรียงลำดับเสียงจากเสียงต่ำทางด้านขวามือไปหาเสียงสูงทางด้านซ้ายมือ มีไม้สำหรับให้ผู้บรรเลงตี 2 อัน เช่นเดียวกับระนาดเหล็กของไทย แต่รูปลักษณะไม่ได้รับการปรับปรุงให้สวยงามและมีความละเอียดอ่อนเท่ากับระนาดเหล็กของไทย บั๊ตตาล่าปะดัว มีตัววางเป็นกล่องสี่เหลี่ยม ด้านบนไม่ปิดทึบเพื่อวางลูกกระพรวน

วิธีการบรรเลง

บั๊ตตาล่าปะดัวมีวิธีการบรรเลงคล้ายกับบั๊ตตาล่า และมองวาน คือมีไม้สำหรับบรรเลง 1 คู่ หรือ 2 ข้าง บรรเลงในลักษณะของการดำเนินทำนอง มีลักษณะการบรรเลงที่ละมือมือละเสียง หรือบางทีตีพร้อมกันทั้งสองในลักษณะเสียงคู่ 2 คู่ 3 คู่ 4 คู่ 5 และคู่ 8

ระดับเสียงบีตตาล่าปะตัว

ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

2.) การประสมวง

การประสมวง หมายถึง การนำเครื่องดนตรีประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนองและประเภทจังหวะหน้าทับมาบรรเลงร่วมกันอย่างมีหลักการโดยคำนึงถึงความเหมาะสม เพื่อให้เครื่องดนตรีทุกชนิดได้ทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ ตลอดจนคำนึงถึงผลอันจะเกิดจากการบรรเลงร่วมกันด้วย ซึ่งได้แก่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเสียงที่ดำเนินร่วมกันไปอย่างสนิทสนมกลมกลืนเป็นสำคัญ

การประสมวงดนตรีของชาวมอญ หมู่บ้านมอญ ใช้เครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง (เครื่องตี) เป็นหลักในการประสมวง นอกจากนี้ยังมีเครื่องกำกับจังหวะหน้าทับและเครื่องประกอบจังหวะเป็นเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบด้วย

ลักษณะการผสมวงดนตรีของชาวมอญ หมู่บ้านมอญนั้น ชาวมอญโบราณได้กำหนดรูปแบบการผสมวงไว้อย่างมีระเบียบแบบแผน หลักการตั้งเครื่องดนตรี ตำแหน่งการตั้งเครื่องดนตรี ตามแบบแผนที่คนมอญโบราณได้วางรูปแบบและปฏิบัติสืบทอดกันมา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าตำแหน่งของการวางเครื่องดนตรีในการประสมวงนั้น เน้นในแง่ความสวยงามและความสำคัญเป็นหลักคือ เครื่องดนตรีใดที่เป็นหลักหรือเป็นผู้นำของวงก็มักจะจัดวางอยู่ทางด้านหน้าของการประสมวง ส่วนเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญรองลงมาและเครื่องประกอบจังหวะก็จะจัดวางไว้ด้านหลังของวง ก็คงจัดวางตามที่ได้เห็นว่าเหมาะสม ทั้งนี้คงคำนึงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสวยงาม ตลอดจนเอื้อประโยชน์ต่อระบบการบรรเลงในวงดนตรีด้วย

การจัดวางดนตรีของชาวมอญ หมู่บ้านมอญ

ฮะปอนวานช้อน (เป็งมางคอก 21 ลูก)	วานฮะปอนไน้ก (ตะโพน)	ฉ่าย (ไม้ ฉาบ ฉิ่ง)	
ปัดตาล่า (ระนาดไม้)	ปัดตาล่าปะตัว (ระนาดเหล็ก)	มอง (ฆ้องราง)	มองวาน (ฆ้องวง)
	(ผู้ชม)		

เดิมวงดนตรีของชาวมอญ หมู่บ้านมอญ ใช้บรรเลงในงานต่างๆ และประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ต่อมาเมื่อมี The River Kwai Jungle Rafts ได้มีการจัดให้มีการแสดงดนตรีประกอบการรำมอญ ในการประสมวงชาวมอญ หมู่บ้านมอญ ได้ดัดแปลงการจัดตั้งเครื่องดนตรีใหม่แต่ยังคงยึดหลักการการประสมวงแบบเดิม โดยจัดวางดนตรีในลักษณะหน้ากระดานเรียงหนึ่งเครื่องดนตรีที่เป็นหลักหรือเป็นผู้นำจะจัดวางอยู่ทางด้านซ้ายมือของเวที เครื่องดนตรีที่มี

ความสำคัญรองลงมาและเครื่องประกอบจังหวะจะจัดวางทางด้านขวามือของเวที ทั้งนี้เพื่อ
ต้องการให้ผู้ชมได้เห็นเครื่องดนตรีทุกชิ้นและนักดนตรีทุกคน

การจัดวางดนตรีประกอบการรำมอญ

ปี่ดลาล่า ปี่ดลาล่าปะตัว มอญ มอญวาน ฮะปอนวานซ็อน วานฮะปอนโหนัก ฉ่าย

(ระนาดไม้) (ระนาดเหล็ก) (ฆ้องราง) (ฆ้องวง) (เปิงมางคอก 21 ลูก) (ตะโพน) (ไม้ ฉาบ ฉิ่ง)

(ด้านหน้าเวที)

3.) บทเพลง

ลักษณะของบทเพลงมอญทั่วไป ที่ถือว่าเป็นเพลงมอญดั้งเดิม ซึ่งโบราณจารย์ด้านดนตรีมอญได้ประดิษฐ์ขึ้นนั้น ปรากฏว่ามีแต่เพียงเพลงอัตราจังหวะสองชั้นและเพลงเร็ว (อัตราจังหวะชั้นเดียว) เท่านั้น เพลงสองชั้นและเพลงชั้นเดียวถือว่าเป็นรูปลักษณะที่สำคัญของเพลงมอญ

เพลงมอญ ซึ่งถือว่าเป็นเพลงมอญแท้แต่โบราณนั้น เป็นเพลงในอัตราจังหวะสองชั้นและเพลงเร็วในอัตราจังหวะชั้นเดียว ที่ไม่เรียกว่า เพลงชั้นเดียวก็เพราะว่า เพลงมอญนั้นไม่มีการย่อหรือขยายทำนองเพลงเหมือนเพลงไทย เพลงมอญอัตราจังหวะสองชั้นและเพลงเร็วนั้นส่วนใหญ่จะเป็นคนละเพลงกัน เพลงเร็วส่วนใหญ่จะอยู่ในกระบวนรำผี เมื่อบรรเลงเพลงในอัตราจังหวะสองชั้นแล้ว ก็มักจะต่อยด้วยเพลงเร็ว อัตราชั้นเดียวที่อยู่ในกระบวนรำผี บางครั้งบรรเลงเพลงมอญสองชั้น 2-3 เพลง จะใช้เพลงเดียวกัน แล้วแต่จะหยิบยืมมาได้ ส่วนเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบในงานศพซึ่งใช้บรรเลงประกอบในช่วงเวลาต่างๆของมอญที่มีมาแต่เดิม เช่น เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญ เพลงยกศพ เป็นต้น (ม.ล. สุวัฑฒ์ สวัสดิกุล, 2539:12)

ปัจจุบันเพลงมอญได้มีความคลี่คลายและเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากเพลงมอญและเพลงไทยมีลักษณะใกล้เคียงกันมาก อีกทั้งวงปี่พาทย์มอญได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนตรีไทย ซึ่งนักดนตรีที่บรรเลงก็เป็นกลุ่มเดียวกัน ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมดนตรีระหว่างกันและกัน ทำให้มีผู้คิดปรับปรุงและเรียบเรียงเพลงมอญขึ้นใหม่

ส่วนเพลงมอญ ที่ใช้บรรเลงโดยทั่วไปในหมู่บ้านมอญ เป็นเพลงมอญที่มีมาแต่โบราณ มีอัตราจังหวะสองชั้นและเพลงเร็วในอัตราจังหวะชั้นเดียว มีหน้าทับกลอง(วานฮะปอนโหนัก) เป็นจังหวะหน้าทับ เป็นลักษณะไม่มีแบบแผนตายตัว การตีนั้นผู้บรรเลงสามารถตีพลิกเพลงอย่างไรก็ได้ แต่ต้องยึดทำนองเพลงเป็นหลัก คือ เมื่อเพลงบรรเลงจบจะต้องตัดหน้าทับลงให้พอดีกับ

เพลงนั้นๆ ดังนั้น ผู้ที่สามารถตีวงสะโปโนโนก็จะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องหน้าทับและเพลงที่ใช้บรรเลงเพลงได้เป็นอย่างดี

ครูกองเลยได้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องของเพลงมีใจความสำคัญว่า เพลงมอญ ของชาวมอญ หมู่บ้านมอญ มีหลายเพลงใช้บรรเลงงานต่างๆ ในหมู่บ้านและใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่ที่ใช้บรรเลงประกอบแสดงการรำมอญ มีทั้งหมด 5 เพลง เท่านั้น เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องต่างๆ อาทิ เครื่องดนตรีที่นำมาใช้บรรเลงมีจำนวนทั้งหมด 7 ชิ้นการประสมวงเครื่องดนตรีที่ใช้กันทั่วไปในหมู่บ้าน ทำให้ดนตรีประกอบการรำมอญจำกัดเฉพาะเพลงที่สามารถเล่นกับเครื่องดนตรีที่มีอยู่แต่เดิมได้ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพทำให้ชาวมอญถูกจำกัดในเรื่องของเวลาในการฝึกซ้อมและคิดประดิษฐ์เพลงใหม่ๆ²

ดนตรีและรำมอญมีส่วนสำคัญในการประกอบพิธีกรรมต่างๆของชาวมอญ หมู่บ้านมอญ ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน มีส่วนสำคัญที่ทำให้ดนตรีประกอบการรำมอญสืบทอดต่อมา ดนตรีประกอบการรำมอญที่นิยมแสดงในงานประเพณี ดังต่อไปนี้

งานบวช

จากการสัมภาษณ์ในพิธีกรรมงานบวชผู้วิจัยได้พบว่าชาวมอญมีความเชื่อว่าผู้ที่บวชต้องเป็นผู้ที่มีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ และยังไม่แต่งงาน เพราะมีความเชื่อว่าถ้าแต่งงานแล้วพ่อแม่จะไม่ได้กุศลผลบุญ แต่กุศลผลบุญนั้นจะได้แก่ภรรยาและลูก จึงนิยมที่จะบวชก่อนแต่งงาน โดยงานบวชนั้นจะจัดให้เสร็จภายในหนึ่งวัน ก่อนที่จะถึงวันงานผู้ที่บวชต้องไปศึกษาพระธรรมวินัยที่วัดเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ หรือ 10 วัน เมื่อครบกำหนดแล้วจึงกลับไปอยู่บ้าน และเมื่อถึงวันงานก็จะจัดงานเลี้ยงโดยเชิญญาติมิตร เพื่อนสหาย ผู้อาวุโส มาร่วมงาน โดยในงานเลี้ยงนี้จะมีการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงรำมอญเพื่อฉลองในงานด้วย จากนั้นจึงบวชเป็นสามเณรก่อน 1 อาทิตย์ เมื่อครบกำหนดเจ้าอาวาสก็จะทำพิธีบวชเป็นพระให้ โดยที่ไม่ต้องทำพิธีอีกครั้งหนึ่ง

ในความเชื่อของคนมอญ จะต้องบวชอย่างน้อย 9 วัน น้อยกว่า 9 วันไม่ได้ และการแต่งกายของพระมอญจะแต่งกายห่มผ้าเหลืองเหมือนกับพระไทย ดังเช่นรายละเอียดจากการให้สัมภาษณ์ของครูกองเลย ดังนี้

คือว่า อายุครบ 20 ปี เป็นหนุ่ม ๆ ยังไม่แต่งงาน แต่งงานแล้วก็บวชได้ แต่ว่าความเชื่อของมุนถ้าหลังแต่งงานแล้วบวชบุญกุศลนะพ่อแม่ไม่ได้ แต่ลูกเมียได้ ถ้าเราบวชก่อนแต่งงาน ก็คือว่าพ่อแม่ได้หมด นี่คือว่าความเชื่อของมุนมีอย่างนี้ ส่วนขั้นตอนพิธี นี่คือว่า

² ดูรายละเอียดในบทวิเคราะห์เพลง

อยู่ที่เจ้าอาวาส เราก็ต้องไปหาเจ้าอาวาสก่อนว่าวันไหนดี จะทำยังไง เจ้าอาวาสจะเป็นคนบอกให้ เราทำตามที่เจ้าอาวาสสั่งมา วันไหนที่ถึง เวลาบวช เราก็ต้องอยู่ในวัด ประมาณอาทิตย์หนึ่งหรือ 10 วัน ใช้ชีวิตแบบพระ ศึกษาวินัยของพระ ศึกษาวินัยพระดีแล้วก็กลับบ้าน วันไหนเราจัดงานก็เรียกเชิญชาวบ้าน เราเลี้ยงงานวันเดียว อย่างวันนี้ ตอนเย็นเราก็เลี้ยงเชิญผู้หลักผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน เราก็เชิญทุกบ้าน พรุ่งนี้เขาก็มากันแล้ว และเรามีดนตรีบรรเลง มีรำมอญฉลองด้วย คนที่ต้องบวชก็ไปวัดกับพ่อแม่ญาติพี่น้อง ก็เสร็จพิธี เราก็บวชเป็นสามเณรก่อน 1 อาทิตย์ หลังจากอาทิตย์หนึ่งเจ้าอาวาสก็ให้เข้าโบสถ์ ก็ทำพิธีเป็นพระได้ ก็มีพระอาจารย์พระครูบวชให้ ในความเชื่อของมุนต้องบวชอย่างน้อย 9 วัน คือ ชีวิตเป็นพระต้องอยู่ 9 วัน ต่ำกว่านั้นไม่ได้ แต่ถ้าเราอยู่ไหวก็อยู่ไปเรื่อย ๆ เสื้อผ้าก็ใส่ผ้าเหลืองเหมือนพระไทยนี้แหละ

(กองเลย, สัมภาษณ์, 13, มิถุนายน 2549.)

งานแต่ง

งานมงคลสมรสก็มีการบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญเช่นกัน ซึ่งในพิธีมงคลสมรสนั้น ขวามอญจะจัดพิธีในตอนเช้า โดยทางฝ่ายเจ้าบ่าว จะมีการตีกลองร้องเพลงแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว เมื่อถึงบ้านเจ้าสาว เจ้าบ่าวและเจ้าสาวทำการไหว้ผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย แล้วผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจะให้พร จากนั้นผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจะสอนถึงการครองชีวิตคู่ มีการบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญเป็นอันว่าจบพิธี ในพิธีแต่งงานของขวามอญนั้นมีการผูกข้อมือด้วยเชือกสีขาว เช่นเดียวกับงานแต่งของไทยที่ใช้สายสิญจน์ผูกข้อมือรับไหว้เจ้าบ่าวเจ้าสาว ของที่ใช้ในพิธีแต่งงานของขวามอญประกอบไปด้วย กล้วย 1 หวี มะพร้าว 1 ลูก ใบชะพู 7 ใบ หมาก 7 คำ นำไปใส่กะละมัง เพื่อทำพิธีไหว้ผีบ้านผีป่าผีเจ้าบ่าวซึ่งเป็นสมาชิกใหม่ให้ผีบ้านคุ้มครอง (ธรรมเนียมประเพณีการแต่งงานของขวามอญหลังเสร็จพิธีแล้วเจ้าบ่าวจะต้องเป็นฝ่ายไปอยู่บ้านเจ้าสาว จนกระทั่งทั้งสองคนพร้อมที่จะออกไปอยู่ข้างนอก และ พ่อ แม่ ของทั้งสองฝ่ายเห็นดีเห็นงามด้วยจึงให้ย้ายไปอยู่ด้วยกันตามลำพัง) ตามรายละเอียดจากการให้สัมภาษณ์ของครูกองเลย ขวามอญในหมู่บ้านมอญแห่งนี้ ดังนี้

งานแต่ง ผู้ใหญ่กับผู้ใหญ่คุยกัน ตกลงกันว่าวันไหน พอถึงวันงาน ตอนเช้าเจ้าบ่าว พ่อ แม่ ญาติเจ้าบ่าวตีกลองร้องเพลงแห่ไปจนมาถึงบ้านเจ้าสาว แล้วก็ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายนั่งด้วยกันตกลงกันว่าสองคนนี้เป็นผัวเมียกันถูกต้อง แล้วก็เจ้าบ่าวเจ้าสาวก็กราบเขา ผู้หลักผู้ใหญ่เขาก็พูดสั่งสอน สั่งสอนเสร็จแล้วเขาก็ทำพิธี แบบพิธี

ผู้ใหญ่ คำสินสอดไม่มี แล้วแต่จะตกลงกัน และก็มีดนตรีบรรเลง มีรำมอญแสดง เสร็จแล้วเราก็เป็นผิวเมียถูกต้องกันแล้วก็ต่างคนต่างกลับไปพอดึกๆ กลางคืนผู้ชายก็แอบมาบ้านเจ้าสาวแล้วก็อยู่กันตลอดไป จนกว่าพ่อแม่ผู้หญิงยอมรับและผู้หลักผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายเห็นสะดวก ก็ให้ย้ายไปอยู่ด้วยกันสองคน

ขั้นตอนพิธีเขาเอาเชือกสีขาวๆ เล็กๆ ผมงก็ไม่รู้ว่าภาษาไทยเขาเรียกว่าอะไร เขาเอามาผูกมือเจ้าบ่าวเจ้าสาวแล้วก็ต้องมีกล้วยและกิมพรวัว เขาเรียกว่าไหว้ผีบ้าน ใสในกะละมังใหญ่ ๆ กล้วย 1 หวี มะพร้าว 1 ลูก ใบชะพู 7 ใบ และกิมพรวัว 7 คำ รูป เทียนไม่มี ทำพิธีมุนโบราณเขาเชื่อว่าไปไหว้ผีบ้าน บอกว่ามีคนมาอยู่เพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่งให้คู่แลร์รักษาด้วย

(กองเลย, สัมภาษณ์, 13, มิถุนายน 2549.)

ส่วนงานทำบุญบ้านขึ้นใหม่ ชาวมอญ หมู่บ้านมอญ ไม่นิยมนำดนตรีและรำมอญมาแสดง เพราะมีความเชื่อตามประเพณีโบราณว่าถ้านำดนตรีและรำมอญมาแสดงจะเกิดเสียงดังทำให้บ้านไม่สงบสุข

ในส่วนของพิธีกรรมอื่น ๆ อาทิ การไหว้ผีบ้าน งานศพ ฯลฯ จะมีบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญซึ่งถือว่ามีค่าสำคัญมากสำหรับชาวมอญ

การบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญของชาวมอญในหมู่บ้าน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี แห่งนี้ ในส่วนของพิธีกรรมการไหว้ครู ชาวมอญจะประกอบพิธีกรรมการไหว้ครูปีละ 1 ครั้ง โดยจะทำการไหว้ครูในเดือนกรกฎาคมของทุกปี โดยมีของที่ใช้ในพิธีกรรมการไหว้ครู ได้แก่

1. รูป 10 ดอก
2. เทียน 10 เล่ม
3. กล้วยน้ำว้า 3 หวี
4. มะพร้าว 1 ลูก
5. หมากพลู

โดยผู้ที่สามารถที่จะเป็นผู้ทำพิธีไหว้ครูได้นั้นจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่ยังเรียนจากบรมครูในศาสตร์นี้โดยตรง
2. เป็นผู้ที่ยังเรียนรู้เกี่ยวกับการดนตรีและละคร
3. เป็นผู้ที่ยังให้ความสำคัญแก่การพนับถือ

3.2 รูปแบบการแสดงรำมอญ หมู่บ้านมอญ

3.2.1 องค์ประกอบด้านการแสดง

องค์ประกอบที่จะกล่าวถึงได้แก่ พิธีกรรมก่อนการแสดง ลักษณะการแสดง ท่วงทีลีลาในการรำ เนื้อหาสาระของการแสดง ขั้นตอนการแสดง การแสดงรำมอญ การแต่งกายและสถานที่แสดง

1.) พิธีกรรมก่อนการแสดง

ความเชื่อที่ชาวมอญถือปฏิบัติสำหรับการแสดง ก่อนการบรรเลงทุกครั้งจะต้องทำพิธีบูชาครู โดยนักดนตรีผู้อาวุโสที่สุดในวงจะเป็นผู้ทำพิธี ทั้งนี้เพื่อเป็นการบูชาครูอาจารย์ ตลอดจนจนกราบไหว้เจ้าที่เจ้าทางของสถานที่ที่แสดง ขอให้การแสดงดนตรีประกอบการรำมอญประสบความสำเร็จราบรื่นถูกอกถูกใจผู้ชม สูดท้ายขอความสำเร็จทั้งหลายทั้งปวงให้แก่ผู้แสดงและผู้ชม

การบูชาครู ถือเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งนักแสดงและนักดนตรีได้ยึดถือปฏิบัติด้วยความเลื่อมใสศรัทธาสืบต่อกันมา เนื่องจากเป็นพิธีกรรมที่ให้ผลทางจิตใจทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ความขลัง เกิดกำลังใจ และบังเกิดความสำเร็จในที่สุด

ผู้นำทางด้านพิธีกรรมของชาวมอญ หมู่บ้านมอญ ดังได้กล่าวมาแล้วต้องผ่านคุณสมบัติประการ 3 คือ

1. เป็นผู้ที่ยี่นจากบรมครูในศาสตร์นี้โดยตรง
 2. เป็นผู้ที่ยี่นรู้เกี่ยวกับการดนตรีและละคร
 3. เป็นผู้ที่ยี่นชาวมอญให้ความเคารพนับถือ
- (กองเลย, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2549.)

นอกจากนั้นต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน มีความประพฤติดี มีศีลธรรม ชาวมอญ หมู่บ้านมอญให้ความเคารพครูกองเลยและให้เป็นผู้ทำพิธีบูชาครูก่อนการแสดงทุกครั้ง

เครื่องพิธีที่ใช้บูชาครู ได้แก่

1. ดอกไม้ 1 กำ
2. ชูบ 3 ดอก
3. เทียน 1 เล่ม

2) ลักษณะการแสดงรำมอญ

มอญรำในเมืองไทย

มอญรำในภาษาไทยเรียก "รำมอญ" เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชนชาติมอญ และถือเป็นประเพณีของชาวมอญที่สืบทอดมาแต่โบราณ ซึ่งในภาษามอญนั้นเรียกว่า "ละ ปัว ตะเป็น"

ละ	หมายถึง	รำ
ปัว	หมายถึง	งานหรือการ
ตะเป็น	หมายถึง	ตะโพน

ดังนั้น คำว่ามอญรำหรือรำมอญ จึงหมายถึง การรำตามจังหวะตะโพน นับเป็นนาฏศิลป์เก่าแก่อย่างหนึ่งของชาวมอญ

จากบทความเรื่อง มอญรำ ของทองคำ พันนัทธิ ในวารสารวัฒนธรรมไทย ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2524) ได้กล่าวว่า

มอญรำเป็นประเพณีของชาวมอญมาแต่โบราณ ใช้แสดงกับงานมงคลต่างๆ เช่น งานบวชนาศ งานแต่งงานและงานฉลองอื่นๆ แม้แต่ในพระราชวังสมัยโบราณ ชาวมอญได้จัดเป็นประเพณีในงานราชการด้วย ครั้นเมื่อชาวมอญอพยพเข้ามาในประเทศไทย สมัยกรุงศรีอยุธยา ในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ราวพุทธศักราช 2202 ก็ได้นำประเพณีการแสดงมอญรำเข้ามาใช้เป็นประจำในหมู่มอญด้วยกัน และการแสดงดังกล่าวนี้ได้วิวัฒนาการเรื่อยมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้

การแสดงรำมอญนั้นแสดงได้ทั้งงานที่เป็นมงคล เช่น การเฉลิมฉลองต่างๆ เป็นต้น และงานที่เป็นอวมงคล เช่น งานพระบรมศพ เป็นต้น กล่าวได้ว่า รำมอญซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาวมอญนั้น ประวัติความเป็นมานั้นไม่เป็นที่ทราบแน่ชัด แต่เท่าที่มีหลักฐานและปรากฏในเอกสารต่างๆ ก็พอที่จะสันนิษฐานได้ว่า มอญรำหรือรำมอญคงจะเข้ามาปรากฏในแผ่นดินไทย ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาในคราวที่ครอบครัวมอญอพยพเข้ามาจำนวนมาก และได้นำศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ของตนติดตัวเข้ามาด้วย ซึ่งในตอนแรกๆ นั้นรำมอญคงแพร่หลายอยู่ในหมู่ชาวมอญเท่านั้น ชาวมอญคงจะใช้แสดงในงานสมโภชต่างๆ ของตนเพื่อความรื่นเริงหรือเพื่อประกอบพิธีกรรมตามประเพณี ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรีรำมอญได้เข้ามามีบทบาทและเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมไทย ในฐานะมหรสพสมโภชในงานพระราชพิธี หรืองานพิธีต่างๆ มีทั้งงานมงคลและงานอวมงคล สืบต่อมากระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์ (คงเดช ประพัฒน์ทอง, 2522:9)

รำมอญถือเป็นศิลปการแสดงที่งดงามมาก เป็นวัฒนธรรมของชาวมอญที่มีมาแต่โบราณ และเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวมอญ ลักษณะเด่นของการรำมอญ คือ

การรำ จะเน้นที่จังหวะตะโพนมอญเป็นสำคัญ การจบท่ารำในแต่ละท่าหรือแต่ละเพลง ผู้รำจะอยู่ในลักษณะทิ้งมือโดยกดมือลงแนบตัวเพื่อเป็นสัญญาณให้ทราบว่าผู้รำนั้นจบท่ารำแล้ว การทิ้งมือจะตรงกับการตีตะโพนลงทางหน้าใหญ่ ตะโพนมอญจะมีสองหน้า คือ หน้าเล็ก ซึ่งจะมีเสียง “เท่ง” หรือ “ปีะ” หรือ “เถะ” ตามลักษณะของการตีโดยการเปิด-ปิดมือ ส่วนหน้าใหญ่จะมีเสียง “ทิ่ง” เมื่อหมดจังหวะหน้าทับของตะโพนหรือหมดประโยคหลักของทำนองเพลง เสียงของตะโพนมักจะจบลงด้วยเสียง “ทิ่ง” ซึ่งเป็นเสียงทางหน้าใหญ่ ทำให้เกิดความชัดเจนกับผู้รำ และทำให้ทราบว่าหมดจากท่ารำหนึ่ง แล้วกำลังจะขึ้นท่ารำในท่าต่อไป ซึ่งเพลงและหน้าทับก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย ในแต่ละเพลง จะมีหน้าทับของตะโพนมอญกำกับโดยเฉพาะ

ขณะที่รำนั้น ผู้รำทั้งหมด (ชุดหนึ่งประมาณ 6-10 คน อาจจะมีมากหรือน้อยกว่านี้ก็ได้ไม่กำหนดตายตัว) จะย่อเท้าลงไปทางด้านข้างพองามทางซ้ายแล้วย้ายมาทางขวา จากนั้นจึงเริ่มต้นท่ารำในแต่ละท่า การเคลื่อนไหวตัว จะทำได้โดยการเอนตัวและการกระเียบหรือก้าวเท้าไปตามจังหวะ การเคลื่อนที่ของเท้าทั้งสองจะกระทำโดยการกระเียบ ด้วยวิธีการขยับปลายเท้าและสันเท้าไปข้างๆ สลับกัน ซึ่งในปัจจุบันได้มีการดัดแปลงให้ก้าวเท้าแทนการกระเียบเท้าในท่ารำบางท่า เพื่อให้ดูกระฉับกระเฉงและสวยงามมากขึ้น (สุเอ็ด คชเสนี, 2522-2524)

สำหรับวงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำมอญก็คือ ปี่พาทย์มอญนั่นเองและเพลงที่ใช้บรรเลงนั้นคือ “เพลงมอญรำ” เพลงมอญรำเป็นส่วนหนึ่งที่ได้ดัดดองมาจากกระบวนการรำผีมอญ ของชาวมอญ

รำมอญ หมู่บ้านมอญ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

รำมอญ นับเป็นศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ของชาวมอญซึ่ง ได้รับการถ่ายทอดกันมาแต่โบราณ คำว่า “รำมอญ” ภาษามอญ หมู่บ้านมอญ เรียกว่า “ละะปัวมุน”

ละ	หมายถึง	รำ
ปัว	หมายถึง	งานหรือการ
มุน	หมายถึง	มอญหรือคนมอญ

คำว่า “รำมอญ” ของหมู่บ้านมอญ จึงมีความหมายตรงตัวว่า การรำของคนมอญ การรำจะเน้นจังหวะวานสะโปนโน้ก(กลอง)เป็นสำคัญ ความเป็นมาของรำมอญ หมู่บ้านมอญนั้น จากการสัมภาษณ์ครูกองเลยทำให้ทราบว่า รำมอญของชาวมอญมีมาแต่โบราณใช้แสดงในพระราชพิธี และงานพิธีต่างๆ ในพระราชวัง และใช้แสดงในงานมงคล เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานไหว้ผี

บ้านงานรื่นเริงต่างๆ และงานอวมงคล เช่น งานศพ³ (กองเลย, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2549)

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ชาวมอญ หมู่บ้านมอญ เมื่อคราวอยู่ในประเทศพม่า ได้อยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ๆ กลุ่มเดียว ไม่ได้กระจัดกระจายไปอยู่ตามสถานที่ต่างๆ จึงเป็นการที่บ่งชี้ชัดว่า "รามอญ" ศิลปวัฒนธรรมของคนมอญ ไม่มีเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ครั้นเมื่ออพยพเข้ามาอยู่ประเทศไทย ณ หมู่บ้านมอญ ก็ได้นำศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ติดตัวมาด้วย การแสดงรามอญในระยะแรกๆ นั้น ชาวมอญใช้แสดงในงานสมโภชต่างๆ เพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจและประกอบพิธีกรรมตามประเพณี แต่ต่อมาเมื่อมีแพ Jungle Raft ขึ้น รามอญจึงมิได้มีไว้เพื่อชักชวนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อความบันเทิง และประกอบพิธีกรรมเท่านั้น แต่รามอญยังมีไว้เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวอีกเนื่องจากเจ้าของแพจัดให้มีการแสดงรามอญให้นักท่องเที่ยวได้รับชมรับฟังเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวมอญ หมู่บ้านมอญแห่งนี้

โดยจัดให้มีการแสดงรามอญทุกคืนเริ่มตั้งแต่เวลา 20.00-20.30 น. โดยการแสดงนี้มีทั้งหมด 5 ชุด ได้แก่

1. รำอะจ็อกตันจายมุลสะกู
2. รามอญเจอนใน
3. รำเตตาด
4. รำเลี่ยมะนาย
5. รำวอนนะติะ

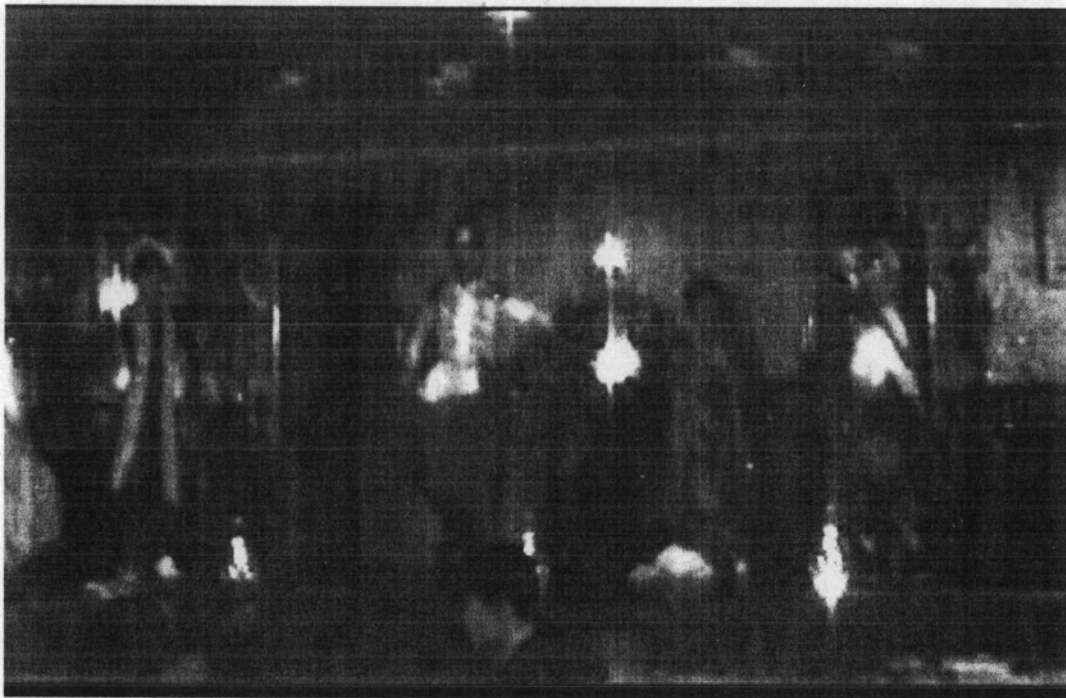
สำหรับลักษณะการแสดงรามอญนั้นมี 2 รูปแบบ คือ 1. รามอญที่ไม่มีการร้อง
2. รามอญที่มีการร้อง

1. **รามอญที่ไม่มีการร้อง** เป็นการรำตามจังหวะเพลง โดยผู้แสดงทั้งหมดจะต้องรำในท่าเดียวกันพร้อมกัน ถ้าจะเปลี่ยนท่าก็ต้องเปลี่ยนทุกคน คือ เน้นให้ผู้แสดงทุกคนรำให้เหมือนกันและพร้อมกันทุกท่า ในบางเพลงได้แก่ เพลงวอนนะติะ จะเป็นการรำในลักษณะที่ผู้แสดงทุกคนจะนั่งล้อมวงปรบมือ เมื่อถึงคิวใครแสดงก็จะออกมาโชว์ลีลาการรำที่ละคน และเมื่อแสดงจบก็กลับไปนั่งปรบมือเปลี่ยนให้นักแสดงคนอื่นโชว์ลีลาบ้างเป็นแบบนี้จนกว่าจะรำครบทุกคน ผู้แสดงมีทั้งผู้ชายและผู้หญิงประมาณ 6-10 คน การรำจะเน้นจังหวะตะโพนเป็นสำคัญ รามอญที่ไม่มีการร้อง ได้แก่

³ งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ชาวมอญไม่นิยมนำรามอญมาแสดงเพราะเชื่อว่าการรำมอญนั้นจะต้องมีคนตีบรรเลงซึ่งจะทำให้เกิดเสียงดังเชื่อว่าจะทำให้บ้านไม่สงบสุข

1.) รำอะจ็อกตันจายมูลชะกุ

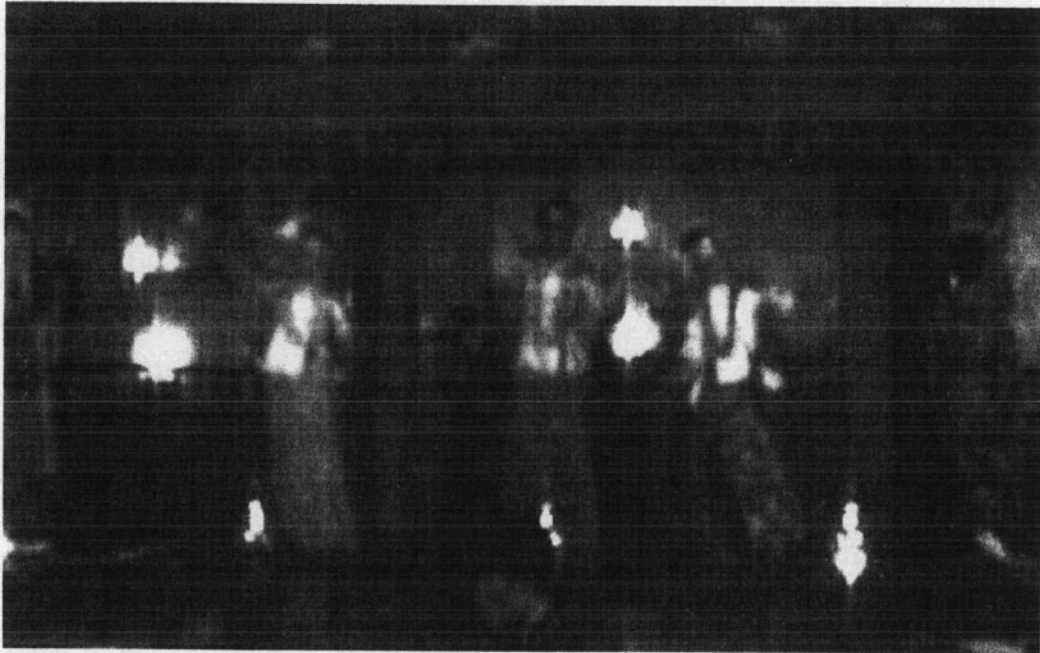
รำอะจ็อกตันจายมูลชะกุ เป็นการรำชุดแรก หรือในภาษาไทยเรียกว่า “รำเบิกโรง” ใช้ผู้แสดงจำนวน 6 คน เป็นผู้หญิง 4 คน และผู้ชาย 2 คน ในการแสดงผู้หญิงจะออกมารำก่อน โดยจัดแถวเป็นครึ่งวงกลม และผู้ชายจะออกมารำอยู่ตรงกลางวงที่ผู้แสดงฝ่ายหญิงได้จัดไว้ให้ จากนั้นผู้แสดงทุกคนจะรำพร้อมกันในท่าที่เหมือนกันจนจบเพลง (เพลงที่ใช้ประกอบรำอะจ็อกตันจายมูลชะกุ คือ เพลงอะจ็อกตันจายมูลชะกุ)

ภาพที่ 49 ภาพ รำอะจ็อกตันจายมูลชะกุ

2.) รำเลี่ยมะนาย

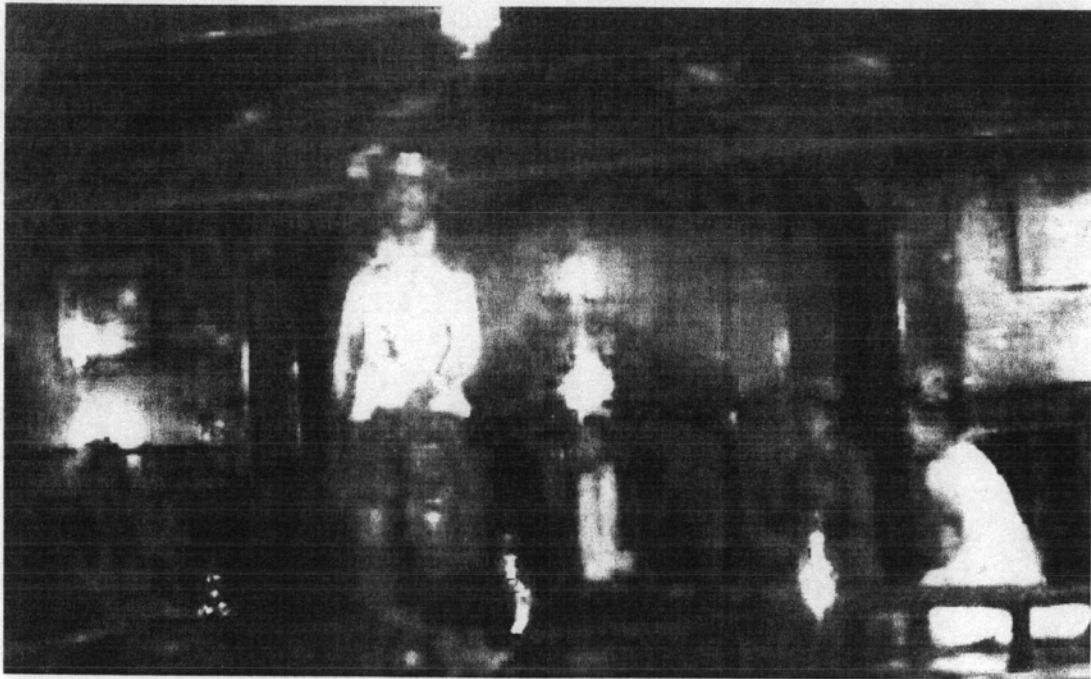
รำเลี่ยมะนาย ใช้ผู้แสดงหรือผู้รำจำนวน 5 คน โดยแบ่งเป็นผู้ชาย 3 คน และผู้หญิง 2 คน โดยผู้วิจัยพบว่าการแสดงชุดนี้ ผู้แสดงฝ่ายหญิงจะออกมาแสดงก่อนประมาณ 10 วินาที จากนั้นผู้แสดงฝ่ายชายจึงจะออกมาแสดง และพบว่ามีการทำรำบางท่าที่ผู้ชายและผู้หญิงรำเหมือนกันโดยพบในส่วนช่วงตอนกลางของเพลง และในช่วงท้ายเพลงจะรำในท่าเดียวกันจนจบเพลง (เพลงที่ใช้ประกอบรำเลี่ยมะนาย คือ เพลงเลี่ยมะนาย)

ภาพที่ 52 ภาพ รำเลี่ยมะนาย

3.) รำวอนนะต๊ะ

รำวอนนะต๊ะ ใช้ผู้แสดงทั้งหมด 7 คน แบ่งเป็นผู้หญิงจำนวน 5 คน และผู้ชาย 2 คน ในการแสดงนักแสดงฝ่ายหญิงทั้งหมดจะออกมาแสดงก่อนสักพัก จากนั้นจึงนั่งล้อมวงปรบมือ ให้นักแสดงชายคนที่ 1 ออกมาโชว์ลีลาการรำเดี่ยวเพียงคนเดียวตรงกลางวง เมื่อแสดงจบแล้วจะเข้าไปหลังเวที จากนั้นนักแสดงหญิงทั้งหมดจะผลัดกันออกมาโชว์รำเดี่ยวจนครบทุกคนแล้วจึงนั่งล้อมวงปรบมืออีกครั้ง และนักแสดงชายคนที่ 2 จึงออกมาโชว์ลีลาในการรำบ้าง และสุดท้ายนักแสดงคนที่ 1 จะออกมาอีกครั้งแล้วทั้งหมดจึงรำพร้อมกันจนจบเพลง (ลักษณะของการแสดงในชุดนี้นั้นผู้แสดงทุกคนจะนั่ง ล้อมวงปรบมือ เมื่อถึงคิวใครแสดงก็จะออกมาโชว์ลีลาการรำทีละคน และเมื่อแสดงจบก็กลับไปนั่งเปลี่ยนให้นักแสดงคนอื่นโชว์ลีลาบ้างเป็นแบบนี้จนรำโชว์ครบทุกคน เพลงที่ใช้ประกอบรำวอนนะต๊ะ คือ เพลงวอนนะต๊ะ)

ภาพที่ 53 ภาพ รำวอนนะต๊ะ

2. **รำมอญที่มีการร้อง** ผู้แสดงจะต้องขับร้องเองโดยจะต้องร้องและรำไปพร้อมๆ กัน โดยที่ท่ารำนั้นจะต้องสอดคล้องกับความหมายของเนื้อเพลง และตรงตามจังหวะของเพลง รำมอญที่มีเนื้อร้อง ได้แก่

1.) **รำเตตาด**

รำเตตาดนี้ จะเป็นการรำเกี่ยวพาราสีระหว่างชาย-หญิงชาวมอญ เป็นเพลงที่มีเนื้อร้อง ประกอบการรำ โดยผู้แสดงหรือผู้รำจะเป็นผู้ขับร้องเอง การแสดงจะมีผู้แสดง 2 คน เป็นหญิง 1 คน และชาย 1 คน ออกมารำคู่กัน ทั้งผู้แสดงทั้งชายและหญิงจะผลัดกันร้องและการรำจะต้องให้สอดคล้องกับเนื้อหาของเพลง ถ้าฝ่ายใดเป็นผู้ร้องอีกฝ่ายหนึ่งก็จะรำตามจังหวะเพลงจนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะร้องจบ โดยผู้หญิงจะเป็นฝ่ายเริ่มร้องก่อน ความหมายของเนื้อร้องเป็นการเกี่ยวพาราสีของคู่รักหนุ่ม-สาว ชาวมอญ (เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบรำเตตาด คือ เพลงประราวชานนิก้า)

ภาพที่ 51 ภาพ รำเตตาด

เนื้อร้องเพลงเตตาดอกเสียงเป็นภาษาไทยได้ดังนี้

เพลงเตตาด (เพลงประราชานนิเก้า)

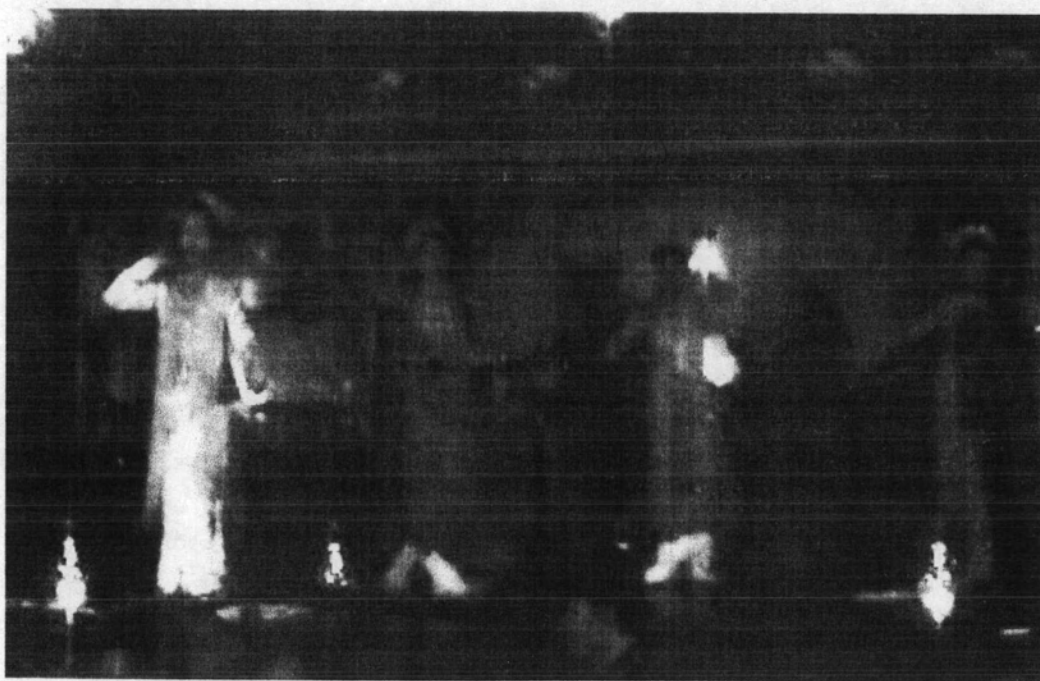
เนื้อร้อง

(ชาย) มิกันคนู แจกู่ไกวระ มีรืบปะ ดละหนู ฉันมีระ
 สอกปะเล่ห์มัว ดีไสทานเก้า ฉันโลน
 ฐานเตสะ ฐานนะดีเปรว กานไสทานเก้าฉันโลน
 (หญิง) เก้าไสทาน ดีฉันโลน ฉันเก้าระสอกปะเล่ห์มัว
 เก้าไสทาน ดีฉันโลน

เพลงประราชานนิเก้า เมื่อมีการขับร้องประกอบ ได้มีการเปลี่ยนชื่อชุดการแสดงเป็นรำ
 เตตาด

2.) รำมอญเจอน

รำมอญเจอน ใช้ผู้รำหรือผู้แสดงเป็นผู้หญิงจำนวน 6-8 คน จัดเป็นชุดการแสดงรำมอญที่มีความงดงามมากชุดหนึ่ง โดยผู้แสดงจะรำและร้องเพลงเอง เมื่อผู้แสดงเริ่มออกมารำได้สักพักทั้งหมดจะนั่งล้อมวง และร้องทีละคนเมื่อถึงคิวใครร้องจะต้องออกไปร้องตรงกลางวงและรำให้สอดคล้องกับเนื้อหาของเพลง ผู้ที่ยังไม่ถึงคิวร้องจะนั่งปรบมือและร้องเป็นลูกคู่ จนครบทุกคน จากนั้นจึงเริ่มร้องและรำประกอบเพลงพร้อมกัน โดยทำท่าให้สอดคล้องกับความหมายของเนื้อร้อง เมื่อร้องจบวรรค ดนตรีจะบรรเลงรับ จากนั้นผู้แสดงจึงร้องเพลงขึ้นพร้อมกันอีกครั้ง และจบการแสดงด้วยการรำประกอบเพลง เนื้อร้องมีความหมายเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตชาวมอญ และเชิญชวนให้มาเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมมอญ ที่หมู่บ้านมอญ (เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบรำมอญเจอน คือ เพลงชะกาวปุยมุขลิบลานชาย)

ภาพที่ 50 ภาพ รำมอญเจอน

เนื้อร้องเพลงมอญเจอนี้ออกเสียงเป็นภาษาไทยได้ดังนี้

เพลงมอญเจอนี (เพลงชะกาวปุยมูลเม็ยสิบลานซ้าย)

เนื้อร้อง

มอญทีนซิ่น จ๊อบเกรินเปลตะหะ เปลเมาะเงาะโทมิตตา เงาะโทมิตตา จิ มิชา
โลม เต้านุดอมล้า

*เงาะโทมิมาตา ยีสาโลน โป้นโกลันโปยกล้า โทมิตตา เงาะสา โลอนอาระเลกวาน
มอญ (ซ้ำ*)

เพลงชะกาวปุยมูลเม็ยสิบลานซ้าย และเมื่อมีการขับร้องประกอบ ได้มีการเปลี่ยนชื่อชุด
การแสดงเป็นรำมอญเจอนี

เนื้อร้องเพลงมอญเจอนและเพลงเตตาดเขียนเป็นภาษามอญได้ตามลำดับ ดังนี้

^{ซัน ๒๓ ๒๓๖๖}
 ๒๓-๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖-
 ๒๓๖๖-๒๓๖๖ = ๒๓๖๖-๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖
 ๒๓๖๖-๒๓๖๖-

(๒๓๖๖) ๒๓๖๖
 ๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖
 ๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖
 ๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-
 ๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-
 ๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-
 ๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-

(๒๓๖๖)
 ๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖
 ๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖
 ๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖ ๒๓๖๖-๒๓๖๖
 ๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-
 ๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-
 ๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-๒๓๖๖-

เนื้อเพลงมอญเจอน (เพลงชะกาบปุยมูลเมย์สืบหลานชาย) และเพลงเตตาด
 (เพลงประราชนนิก้า) เป็นภาษามอญ เขียนโดยครูทองเลย

3.) ท่วงทีลีลาในการรำ

ลักษณะเด่นในการรำของชาวมอญ หมู่บ้านมอญ จะเน้นที่จังหวะตะโพนเป็นสำคัญเช่นเดียวกับ มอญรำหรือรำมอญของชาวไทยเชื้อสายมอญ แต่มีลักษณะพิเศษเฉพาะ คือ ทำรำและการเคลื่อนไหวตัวในการรำไม่ว่าจะเป็นทำนั่งหรือทำยืน การเคลื่อนที่ของเท้าและการยกเท้าจะกระฉับกระเฉงและสวยงามมาก และในบางเพลงที่มีจังหวะช้า ทำรำก็นุ่มนวลอ่อนช้อย และการจบทำรำในแต่ละท่าแต่ละเพลง เมื่อเพลงบรรเลงจบผู้รำจะต้องรำให้อยู่ในท่าสุดท้ายและจบพร้อม กับเพลง เพราะในช่วงท้ายของเพลงรำมอญทุกเพลงจะเป็นเพลงในอัตราจังหวะชั้นเดียวหรือ เพลงเร็วและจบลงอย่างสวยงาม การที่เพลงรำมอญจบลงอย่างสวยงามนี้เอง อาจทำให้ผู้รำเกิดการ ผิดพลาดได้ อาจจะทำรำยังไม่ครบทุกท่าหรือทำรำอาจจะหมดก่อนเพลงจบ ดังนั้นผู้ที่แสดงรำมอญจะต้องอาศัยประสบการณ์ เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับท่วงทีลีลาและการฝึกซ้อมมาอย่างดี

4.) เนื้อหาสาระของการแสดง

เนื้อหาการแสดงจะสัมพันธ์กับดนตรีและการขับร้อง เนื้อร้องเพลงบางเพลงคำร้องที่แต่งขึ้นเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีศาสนา การดำรงชีวิต ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเคร่งครัดในการนับถือศาสนา วิถีชีวิตของชาวมอญในแง่ของการยึดมั่นศาสนา การเกี่ยวพาราสิระหว่างหนุ่มสาวชาวมอญ การเชิญชวนให้มาเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมของชาวมอญหมู่บ้านมอญ การแสดงรำมอญของชาวมอญ หมู่บ้านมอญ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีเพลงประกอบการแสดงทั้งหมด 5 ชุด ได้แก่

- 1 เพลงอะจ็อกตันจายมูลฮะกุ ความหมายของเพลง หมายถึง ประวัติความเป็นมาของชนชาติมอญ
- 2 เพลงฮะกาวยปุยมุนเม้ยสิบลานซ้าย ความหมายของเพลง หมายถึง เชิญชวนให้ทุกคนมาเที่ยวที่หมู่บ้านมอญ
- 3 เพลงปะราวซานนิเก้า ความหมายของเพลง หมายถึง การเกี่ยวพาราสิ หยอกเย้าระหว่างหนุ่มสาว
- 4 เพลงเลี่ยมะนาย ความหมายของเพลง หมายถึง เป็นการอวยพร
- 5 เพลงวอนนะติะ ความหมายของเพลง หมายถึง ความสนุกสนานรื่นเริง

5.) ขั้นตอนการแสดง

ขั้นตอนการแสดงนั้น หลังจากนักดนตรีมาถึงสถานที่แสดงจะเข้าไปนั่งประจำที่เครื่องดนตรีของตน การวางเครื่องดนตรีทุกชิ้นจะวางอย่างเป็นระเบียบโดยมิได้กำหนดตำแหน่งที่แน่นอนของการวางเครื่องดนตรี แต่จากการสังเกตพบว่า เครื่องดนตรีทุกชิ้นจะวางหน้ากระดานเรียงหนึ่ง ผู้ชมสามารถมองเห็นเครื่องดนตรีและผู้บรรเลงได้อย่างชัดเจน เนื่องจากเครื่องดนตรีจะวางอยู่ด้านหน้าเวที ต่อจากเครื่องดนตรีทำเป็นเวทียกระดับ ทำให้สามารถมองเห็นผู้แสดงรำมอญได้เช่นกัน

จากนั้นผู้อาวุโสจะทำพิธีไหว้ครูเพื่อเป็นการบูชาครูและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเพื่อเรียกขวัญกำลังใจให้แก่นักแสดง คำว่า "ไหว้ครู" ในภาษามอญเรียกว่า "หญัดกุนอะจา" เมื่อเสร็จสิ้นพิธีบูชาครูแล้วนักดนตรีจะบรรเลงเพลงประมาณ 1 เพลง เพื่อเป็นการเรียกผู้ชม หรือประกาศให้ทุกคนรู้ว่าการแสดงกำลังจะเริ่มขึ้นแล้ว ซึ่งคล้ายกับการโหมโรงในดนตรีไทย และเป็นการสำรวจเสียงของเครื่องดนตรีทุกชิ้นด้วยว่าได้ระดับเสียงที่ต้องการหรือยัง เมื่อบรรเลงเพลงจบประกอบกับมีผู้ชมมากพอสมควรแล้วจึงเริ่มการแสดงรำมอญ

6.) การแต่งกายของผู้แสดง

การแต่งกายของนักดนตรีและนักแสดงมีรูปแบบเดียวกัน คือ เน้นการแต่งกายตามวัฒนธรรมการแต่งกายของมอญ

ผู้แสดงฝ่ายชาย

เครื่องแต่งกายของผู้แสดงฝ่ายชายประกอบด้วย เสื้อ โสร่ง ผ้าโพกศีรษะ เครื่องประดับ ถุงเท้า รองเท้า

เสื้อ ลักษณะเป็นเสื้อแขนยาวปักด้วยเลื่อม คอกลมไม่มีปก ภาษามอญเรียกว่า "ปอลอยกุนมุล"

โสร่ง ลักษณะเป็นผ้าสีพื้นๆ ปักด้วยเลื่อมหลากสีลายต่างๆ ภาษามอญเรียกว่า "กะโรด"

ผ้าโพกศีรษะ ภาษามอญเรียกว่า "อะโมนะดาบ" ลักษณะเป็นผ้าสีพื้นๆ ปักด้วยเลื่อมหลากสีลายต่างๆ เช่นเดียวกับโสร่ง ลักษณะผ้าตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดยาวรอบศีรษะ ส่วนผ้าที่เหลือจับเป็นกลีบรูปดอกหน้าวัว ผ้าโพกศีรษะนี้จะทำสำเร็จรูปสามารถสวมใส่ได้เลย

การแต่งหน้า จะแต่งเหมือนกับผู้แสดงฝ่ายหญิง คือ มีการทาแป้ง เขียนคิ้ว ทาตา ทาแก้ม และทาลิปสติก พอสวยงาม เช่นเดียวกับผู้แสดงนาฏศิลป์ไทย

เครื่องประดับ จะนิยมใส่สร้อยมุก ต่างหูมุก สีขาว

รองเท้า-ถุงเท้า รองเท้ามีลักษณะเป็นผ้าใบหุ้มสันสีพื้น ไม่มีสัน ถุงเท้าสีขาวธรรมดาเหมือนถุงเท้านักเรียน

ผู้แสดงฝ่ายหญิง

เครื่องแต่งกายของผู้แสดงฝ่ายหญิงประกอบด้วย เสื้อเกาะอก เสื้อ ผ้าห่ม ผ้าคล้องคอ เครื่องประดับ

ทรงผม ผมภาษามอญเรียกว่า “คะเนิน” จะรวบดึงยกสูงปล่อยชายผมให้ยาวลงมา แล้วติดดอกไม้กลางศีรษะเพื่อความสวยงาม คำว่าดอกไม้ภาษามอญเรียกว่า “กาว”

เสื้อเกาะอก ภาษามอญเรียกว่า “ ผัดเซาะ” ลักษณะผ้าเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ความยาวรอบอกของผู้แสดง สีพื้นปักด้วยเลื่อม เลื่อมภาษามอญ เรียกว่า “กุนมูลแปร” วิธีใส่ จะใส่ด้านในและสวมเสื้อทับด้านนอก

เสื้อ ภาษามอญเรียกว่า “ปอเลาะ” เป็นเสื้อแขนกระบอกเข้ารูป ปักด้วยเลื่อม สีพื้น ติดกระดุมตรงชายพก เปิดด้านบนเพื่อโชว์เสื้อเกาะอกด้านในที่ปักลวดลายอย่างสวยงาม

ผ้าคล้องคอ เป็นผ้าลูกไม้บางๆ มีสีสันทึบสำหรับคล้องคอ ภาษามอญเรียกผ้าคล้องคอนี้ว่า “อะวา”

ผ้าห่ม ภาษามอญเรียกว่า “คะเนิน” มีลักษณะสำเร็จรูป ยาวถึงข้อเท้า มีชายผ้าผืนบางๆ สีขาวยาวต่อออกมาคลุมสันเท้า ชายผ้า ภาษามอญเรียกว่า “จายคะเนิน”

การแต่งหน้า ลักษณะการแต่งหน้าเหมือนกับนักแสดงชาย

เครื่องประดับ เป็นสร้อยมุก ต่างหูมุก สร้อย ภาษามอญเรียกว่า “คอไมบะไล” ต่างหู ภาษามอญเรียกว่า “เนียด”

ภาพที่ 48 ภาพการแต่งกายนักแสดงชาย-หญิง

7.) สถานที่แสดง

ตั้งอยู่บนแพ The River Kwai Jungle Raft สถานที่แสดงทำด้วยไม้ทั้งหลัง เวทียกพื้นสูงประดับตกแต่งอย่างสวยงามเพื่อใช้ในการรำมอญ มีการวาดฉากเป็นรูปภาพกษัตริย์และพระราชวงศ์มอญ ด้านหน้าเวทีบริเวณด้านล่างทำเป็นสถานที่ตั้งเครื่องดนตรีสำหรับบรรเลงประกอบการรำมอญ ต่อจากบริเวณที่ตั้งเครื่องดนตรีจะมีอัศจรรย์สำหรับผู้ชมนั่งชมอย่างสบายและมองเห็นได้ทั่วทุกมุม

3.3 การสืบทอดดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญ

การสืบทอดการบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญ และการรำมอญ ของชาวมอญ หมู่บ้านมอญ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี วิธีการสืบทอดเริ่มจากการเรียนรู้จากผู้ใหญ่เล่นดนตรีและรำมอญก่อน จากนั้นจึงท่องจำทำนอง มีการสืบทอดที่เป็นแบบ मुखปาฐะ หรือแบบปากต่อปาก ไม่พบว่ามีการบันทึกอักษรถึงขั้นตอนหรือพิธีกรรมของการสืบทอดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งในเรื่องนี้นายอามูได้ให้สัมภาษณ์ถึงการสืบทอดการบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญ และการรำมอญของชาวมอญ ดังนี้

การเรียนรำของมุน อันแรกจริง ๆ คือว่าเราเรียนเพื่อการถ่ายทอด คือว่ารักษาประเพณีการรำของมุนเอาไว้ รำของมุนนี้มีมานานกว่า 200 ปี และการเรียนจะมุ่งฝึกหัดที่เด็กมุนมากกว่าผู้ใหญ่ คือว่ากระดูกนี้จะเด็กจะอ่อนกว่า หัดง่ายกว่า และสวຍกว่า และการแสดงรำของมุนอันนี้จะใช้เวลานานในการฝึกหัดก็ประมาณ 6 เดือน และในการหัดรำของมุนก็จะต้องมีการไหว้ครูก่อน และต้องให้ความเคารพครูทุกครั้ง และเริ่มหัดรำต้องมีการไหว้ครู รำไหว้ครูหรือหัดท่ารำแรก ๆ คือรำพื้นฐานก่อนถึงจะหัดรำในชุดอื่น ๆ ต่อไป แต่ในปัจจุบันไม่มีการหัดรำไหว้ครู ก็จะหัดรำแบบนี้ไปเลย เพราะเรารำให้นักท่องเที่ยวดู นักท่องเที่ยวเขาก็ไม่รู้ เราก็รำในแต่ละชุดไปเลย ส่วนคนที่เป็นคนฝึกหัดการรำก็คือครูกองเลย ครูกองเลยเขาเป็นระดับครูแล้ว สอนเด็กมุนทุกวัน ผู้ใหญ่ก็เรียนได้นะ แล้วแต่ว่าเขาอยากจะเรียนรู้ เดินรำ เล่นดนตรี สอนมาหลายรุ่นแล้ว เป็นหลายสิบปี ก็สืบทอดกันมาเรื่อย ๆ สอนให้เด็ก ๆ จำกันเอง และเขาก็แสดงทุกวัน ก็เล่นได้ เขาสอนกันทุกวัน วันละ 1 ชั่วโมง และบางที่ครูกองเลยไม่อยู่ มุนรุ่นที่เป็นแล้วก็สอนรุ่นที่ยังไม่เป็น (อามู, สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2549.)

และเมื่อผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ถึงสถานที่ในฝึกหัดการซ้อมและขั้นตอนในการหัดการบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญ และการรำมอญ อามูได้ให้สัมภาษณ์ต่อว่า

การหัดนี้จะหัดกันที่โรงเรียนมุน เป็นโรงเรียนที่เจ้านาย (เจ้าของแพ) เขาสร้างขึ้น ก็อยู่ที่หมู่บ้านมุนนี้แหละ หัดกันตอนเย็น หลังจากเลิกเรียน พวกนักดนตรี นักแสดงก็ไหว้ครูก่อนแล้วก็หัดกัน พวกนักแสดงนี้เวลาเขาเริ่มหัดก็จะมีการดัดตัว ดัดเอว ดัดขา ดัดมือ

เพื่อให้อ่อน ๆ เวลาเราจะได้สวยงาม พอตัดแล้วก็เริ่มรำเพลง แต่
 ตอนนี้เราไม่ได้หัดเพลงรำ
 แรก ๆ คือว่าเพลงที่รำไหว้ครูแล้ว พอตัดตัว ตัดมือ ตัดขา ตัดเอว
 เสร็จก็เรียนเพลงที่ใช้แสดงรำมุนที่แพเจ้านายกันเลย
 (อายุ, สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2549.)

จากการให้สัมภาษณ์นายอำมู ชาวมอญในหมู่บ้านมอญ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค
 จังหวัดกาญจนบุรี นั้น พบว่าในการสืบทอดการรำมอญของชาวมอญมุ่งเน้นการฝึกหัดที่เด็กเป็น
 ส่วนใหญ่ เนื่องจากกระดูกยังอ่อนและสามารถฝึกหัดให้รำได้อ่อนช้อย งดงามกว่าการฝึกในวัย
 ผู้ใหญ่ ครูกองเลยเป็นผู้ที่รอบรู้ทั้งวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ และเป็นผู้ที่ชาวมอญให้ความเคารพ
 นับถือ และเป็นผู้ที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ทั้งดนตรีและนาฏศิลป์ให้กับเด็ก ๆ และจะทำการฝึกหัดที่
 โรงเรียนในหมู่บ้านมอญ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ในเวลาเย็นหลังจาก
 เลิกเรียน ซึ่งการฝึกหัดการรำมอญนั้นต้องเริ่มด้วยการตัดมือ ตัดแขน ตัดขา ตัดเอว และตัดตัว
 เพื่อให้เกิดความอ่อนช้อยและงดงามในการรำมากที่สุด จากนั้นจึงทำการหัดท่ารำไหว้ครู หรือ
 ท่ารำใน ชั้นเริ่มแรกก่อนที่จะหัดท่ารำในการแสดงชุดอื่น ๆ แต่ในปัจจุบันนี้การรำไหว้ครูได้
 ถูกตัดออก ผู้ที่เรียนรำนั้นจะทำการตัดมือ ตัดแขน ตัดขา ตัดตัว จากนั้นจึงเริ่มหัดรำมอญเพื่อใช้
 ในการแสดงที่แพ นอกจากนี้ผู้ที่ฝึกรำมอญยังต้องให้ความเคารพ นับถือผู้เป็นครูฝึก โดยต้อง
 ให้ความเคารพทุกครั้งที่ทำกรฝึก

และในส่วนของการฝึกหัดดนตรีประกอบการแสดงรำมอญนั้น ครูกองเลยได้ให้สัมภาษณ์
 ดังนี้

การหัดดนตรีของมุนนั้น ก็หัดเพื่อเป็นการสืบทอด
 ประเพณีการเล่นดนตรีของมุนเป็นหลัก ก็มีหัดที่ในหมู่บ้าน แต่
 ไม่มีหัดในโรงเรียน ในโรงเรียนนั้นมีแต่การหัดรำมุน ก็คือว่า
 ดนตรีนี้ หัดในหมู่บ้านและก็หัดกันที่แพของเจ้านาย ในชั้นแรก
 ก็จะมีครูมาหัดให้ ครูก็คือครูกองเลยเป็นผู้หัด คนที่จะหัดก็ต้อง
 ไหว้ครู ทำความเคารพครูก่อนที่จะหัด แต่ไม่ต้องมีเครื่องอะไร
 คือเรายกมือไหว้ครูเฉย ๆ คือฝากตัวเป็นลูกศิษย์กับครู
 จากนั้นครูก็จะทำการฝึกหัดให้ ในตอนแรก ๆ ก็ต้องหัดพื้นฐาน
 ในการเล่นก่อน เช่นอย่างปัดดูล่า ครูก็จะฝึกการจับไม้ตีให้
 ถนัดก่อนแล้วก็จะต่อเพลงง่าย ๆ ในช่วงแรกก่อน และก็ต่อ
 เพลงที่ใช้ในการรำมุน แต่ในปัจจุบันนี้บางทีครูก็หัดให้จับไม้ตี

เสร็จแล้วก็หัดเพลงที่ต้องใช้ตีในรำมอญต่อเลย คือว่ารวบรัดให้ได้
เร็ว ๆ (กองเลย, สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม 2549.)

วิธีการสืบทอดเริ่มจากการเรียนรู้ผู้ใหญ่เล่น จากนั้นจึงท่องจำทำนองแล้วเล่นตาม เป็นลักษณะ “จำได้จำเอา” ไม่ได้มานั่งต่อทีละนิ้วทีละทำนองอย่างเช่นการสืบทอดดนตรีไทย และจากการให้สัมภาษณ์ของชาวมอญนั้น พบว่ามีขั้นตอนการหัดดนตรีของชาวมอญเริ่มจากการไหว้ครูโดยการยกมือไหว้ก่อนเพื่อฝากตัวเองให้เป็นลูกศิษย์กับครูผู้ฝึก จากนั้นครูจะทำการฝึกหัดเบื้องต้น เช่นถ้าเป็นระนาดก็จะหัดให้จับไม้ก่อน จากนั้นหัดเพลงง่าย ๆ เป็นเพลงแรก ไปจนถึงเพลงยาก แล้วก็หัดเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการรำมอญ ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าการฝึกหัดดนตรีของชาวมอญในปัจจุบันนั้นนอกจากจะสืบทอดให้ลูกหลานแล้ว จุดประสงค์อีกประการหนึ่ง คือ ฝึกหัดดนตรีเพื่อให้บรรเลงประกอบการรำมอญที่แพด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่เป็นครูฝึกหัดการรำมอญและฝึกหัดการบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญนั้นเป็นคนคนเดียวกัน คือ ครูกองเลย

จากการศึกษาดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ชาวมอญ มีวัฒนธรรมดนตรีและการรำมอญ เป็นเอกลักษณ์ แตกต่างจากชาวมอญในเขตอื่น อาทิ รูปแบบวง ลักษณะเครื่องดนตรี วิธีการบรรเลง บทเพลง การแสดง ท่วงทีลีลาในการรำ และการแต่งกายในการแสดง

ดนตรีประกอบการรำมอญ ของชาวมอญ หมู่บ้านมอญ ในอดีตใช้บรรเลงในงานพระราชพิธีและงานพิธีต่างๆ ในพระราชวังขัตรียมอญ สำหรับชาวบ้านใช้บรรเลงในงานมงคล เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานไหว้ผีบ้าน งานรื่นเริงหรืองานฉลองต่างๆ รวมทั้งงานอวมงคลได้แก่ งานศพ และประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และพบว่าชาวมอญไม่นิยมนำดนตรีและการรำมอญมาแสดงในงานขึ้นบ้านมอญ เพราะมีความเชื่อตามประเพณีโบราณว่า ดนตรีนั้นทำให้เกิดเสียงดังเชื่อว่าจะทำให้บ้านไม่มีความสุข ต่อมาเมื่อมี แพ Jungle Raft ขึ้น ดนตรีจึงมีอีกหนึ่งหน้าที่ คือ บรรเลงประกอบการรำมอญเพื่อประกอบอาชีพ ดนตรีจึงเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อวิถีชีวิตของชาวมอญเป็นอย่างยิ่ง

ดนตรีและรำมอญ ของชาวมอญ หมู่บ้านมอญ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเมื่อคราวอยู่ในประเทศพม่า ชาวมอญอยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ๆกลุ่มเดียว จึงรักษาขนบธรรมเนียมศิลปะการดนตรีของการรำมอญไว้อย่างเหนียวแน่น ทั้งนี้ ชาวมอญ หมู่บ้านมอญ ส่วนใหญ่สามารถเล่นดนตรีและรำมอญได้ เพราะดนตรีและรำมอญเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันและเป็นอาชีพที่สำคัญของชาวมอญ ในหมู่บ้านมอญ พ่อแม่และบุคคลในครอบครัวมีส่วนในการสนับสนุนลูกหลานให้สืบทอดการเป็นนักดนตรีและนักแสดงรำมอญเพื่อประกอบอาชีพ

การนับถือครูอาจารย์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับศิลปะทุกแขนง ดนตรีประกอบการรำมอญก็เช่นกัน พบว่ามีพิธีกรรมอันแสดงถึงความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ และสร้างความเชื่อมั่นทางจิตใจแก่ผู้แสดงโดยมีครูกองเลยเป็นผู้ทำพิธีบูชาครูก่อนการแสดง

วิธีการสืบทอด มีการสืบทอดที่เป็นแบบ มุขปาฐะ หรือแบบปากต่อปาก และพบว่า ไม่มี การบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรถึงขั้นตอนวิธีการสืบทอด

แนวทางการสืบทอดทั้งด้านดนตรีและการรำมอญเกิดจากการได้ดูได้ฟังจนติดหูติดตา แล้วปฏิบัติตาม และการได้เรียนและฝึกฝนจากครู ตลอดจนได้รับคำแนะนำและการเลียนแบบผู้ที่มีความสามารถอยู่ก่อน ทำให้เกิดความชำนาญยิ่งขึ้น พร้อมทั้งจะเป็นนักดนตรีและนักแสดงรำมอญต่อไป